

**ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ
ΚΑΙ
ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ**

ΤΟΥ

ΑΝΤΩΝΗ ΣΑΠΟΥΝΤΖΗ

**Αναπληρωτή Καθηγήτη με γνωστικό αντικείμενο
«Κοινωνική Ψυχολογία»
στο Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία
του Δ.Π.Θ**

Αλεξανδρούπολη, Αύγουστος 2021

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

A. ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ		
1	ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	1
2	ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ, ΥΠΟΤΡΟΦΙΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ	1
3	ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΕΡΓΟ	2
4	ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΟ ΕΡΓΟ-ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ	4
5	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑ	9
6	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΕΡΓΟ	18
7	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΕΡΓΟ	23
8	ΑΛΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	25
9	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ	25
	B. ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ	26
	Γ. ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΕΡΓΟΥ-ΕΤΕΡΟΑΝΑΦΟΡΕΣ	51

A. Βιογραφικό Σημείωμα

1. Προσωπικά στοιχεία

Όνομα: Σαπουντζής Αντώνης

Θέση: Αναπληρωτής Καθηγητής Κοινωνικής Ψυχολογίας ΤΕΕΠΗ, ΔΠΘ (ΦΕΚ 1372/16.06.2021).

Προηγούμενες θέσεις: Λέκτορας Κοινωνικής Ψυχολογίας, ΤΕΕΠΗ ΔΠΘ (ΦΕΚ 359/13.05.09), Επίκουρος Καθηγητής Κοινωνικής Ψυχολογίας επί θητεία, ΤΕΕΠΗ, ΔΠΘ (ΦΕΚ 24/06.06.2013), μονιμοποίηση στη βαθμίδα του Επίκουρου Καθηγητή (ΦΕΚ 245/08/03/2018).

Διεύθυνση: Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία, Νέα Χηλή, Αλεξανδρούπολη, 68100, Δ.Π.Θ.

Τόπος γέννησης: Θεσσαλονίκη.

Επικοινωνία: Τηλέφωνο: 2551030087

Fax: 2551030050 E-mail: ansapoun@psed.duth.gr

2. Ακαδημαϊκοί Τίτλοι, Υποτροφίες και Διακρίσεις

Σπουδές

2002 Διδακτορική διατριβή με τίτλο: «Το δίλημμα πατριωτισμός/εθνικισμός: Μέλη Ελληνικών πολιτικών κομμάτων μιλούν για το Μακεδονικό ζήτημα» (“The dilemma of patriotism vs. nationalism: Greek political party members talk about the Macedonian issue”). Υπό την εποπτεία της Prof. Susan Condor στο Πανεπιστήμιο του Lancaster, στο Lancaster του Ηνωμένου Βασιλείου.

1998 Μεταπτυχιακές σπουδές με τίτλο «Κριτική Κοινωνική Ψυχολογία», στο Πανεπιστήμιο του Lancaster, στο Lancaster του Ηνωμένου Βασιλείου.

1996 Πτυχίο Ψυχολογίας από το Τμήμα Ψυχολογίας στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης στην Ελλάδα. Βαθμός πτυχίου 6.76.

Υποτροφίες

Το Πανεπιστήμιο του Lancaster χορήγησε υποτροφία για την ολοκλήρωση της διδακτορικής διατριβής (teaching studentship), βάση της οποίας επικουρούσα στη διδασκαλία των προπτυχιακών φοιτητών (1998-2001).

3. Ερευνητικό Έργο

1. Δεκέμβριος 2019-Δεκέμβριος 2022. Μέλος της ερευνητικής ομάδας του προγράμματος TRACE: «Ανιχνεύοντας τον ρατσισμό στον αντιρατσιστικό λόγο: Μια κριτική προσέγγιση στον ευρωπαϊκό δημόσιο λόγο για τη μεταναστευτική και προσφυγική κρίση» (TRACE/HFRI-FM17-42, ΕΛΙΔΕΚ 2019-2022). Επιστημονικά Υπεύθυνος, Αργύρης Αρχάκης, Καθηγητής Ανάλυσης Λόγου και Κοινωνιογλωσσολογίας, Πανεπιστήμιο Πατρών.
2. Απρίλιος 2016- Οκτώβριος 2017: Συμμετοχή στο ερευνητικό πρόγραμμα “Mobility and citizenship in turbulent space and times: categories, affordances and prospects” ως co-applicant. Το πρόγραμμα αυτό χρηματοδοτήθηκε από το πρόγραμμα “BA/Leverhulme small grants research” και έχει έδρα το πανεπιστήμιο του Surrey στο Ηνωμένο Βασίλειο.
3. Ιανουάριος 2011-Δεκέμβριος 2012: Σύμβαση στα πλαίσια του ερευνητικού έργου «Πρακτική άσκηση φοιτητών Τμήματος Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία». Επιστημονικά Υπεύθυνος κ. Κώστα Γεώργιος. Η εργασία μου στα πλαίσια της πρακτικής άσκησης αφορούσε την κατάρτιση των ετήσιων σχεδίων δράσης καθώς και την αξιολόγηση της πρακτικής άσκησης των φοιτητών.

4. Μάρτιος 2012- Ιούνιος 2015: Επιστημονικά Υπεύθυνος του έργου «Κοινωνικο-επιστημονικά Κείμενα και Καθημερινός Λόγος για την Ταυτότητα και τη Μετανάστευση» το οποίο εντάσσεται στο πλαίσιο Δράσης «Ενίσχυση Μεταδιδασκτών Ερευνητών/τριών» του Ε.Π. «Εκπαίδευση και δια βίου Μάθηση» και χρηματοδοτείται από τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας. Δικαιούχος του Ερευνητικού Προγράμματος είναι η κ. Μαρία Ξενιτίδου. Η έρευνα αυτή εξετάζει πως γηγενείς Έλληνες και μετανάστες στην Ελλάδα μιλούν για την ταυτότητα τους. Η έρευνα διεξάγεται με ατομικές συνεντεύξεις με γηγενείς αλλά και με μετανάστες.

5. Φεβρουάριος 2012- Μάρτιος 2016: Επιστημονικά Υπεύθυνος του έργου «Μη επιστημονικοί και κοινωνικο-επιστημονικοί λόγοι πάνω στην ταυτότητα, τη μετανάστευση και τη πολιτοφροσύνη» το οποίο χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και εντάσσεται στο πλαίσιο δράσεων «Marie Curie». Δικαιούχος του Ερευνητικού προγράμματος είναι η κ. Μαρία Ξενιτίδου. Η έρευνα αυτή εξετάζει πως γηγενείς Έλληνες και μετανάστες στην Ελλάδα μιλούν για την ταυτότητα τους σε σχέση με τη μετανάστευση και την ιδιότητα του πολίτη στην Ελλάδα, καθώς επίσης και τη σχέση επιστημονικών κειμένων με τον καθημερινό λόγο των ανθρώπων. Η έρευνα διεξάγεται με ομάδες εστίασης που απαρτίζονται από αμιγείς ομάδες γηγενών και αμιγείς ομάδες μεταναστών.

6. Μάρτιος 2007- Δεκέμβριος 2007: ερευνητικός συνεργάτης στο ερευνητικό πρόγραμμα με τίτλο: «Νεολαία και Στρατός: Όψεις του κριτικού λόγου της νεολαίας απέναντι στη στρατιωτική θητεία (1981-1995)». Το ερευνητικό πρόγραμμα αυτό είχε στόχο την καταλογογράφηση περιοδικών που εκδίδονταν την περίοδο 1981-1995 από Έλληνες στρατευμένους και υιοθετούσαν μια κριτική στάση απέναντι στη στρατιωτική θητεία. Σε δεύτερο επίπεδο η έρευνα εξέτασε τα ιδεολογικά διλήμματα και τις ιδεολογικές εντάσεις που μπορεί να αντικατοπτρίζονται στα κείμενα αυτά. Επιπλέον διενεργήθηκαν συνεντεύξεις με άτομα που την εποχή εκείνη πρωτοστάτησαν στο «κίνημα» για το στρατό με στόχο να εξεταστούν οι ιδεολογικές διαφορές που προέκυψαν εντός του κινήματος. Το πρόγραμμα αυτό χρηματοδοτήθηκε

από το Ιστορικό Αρχείο Ελληνικής Νεολαίας (ΙΑΕΝ), της Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς.

7. Μάιος 2005- Δεκέμβριος 2007: Μεταδιδακτορική έρευνα με τίτλο: «Μετανάστευση και Ελληνική εθνική ταυτότητα: μιλώντας για την Ελληνική εθνική ταυτότητα σε ένα κοινωνικό πλαίσιο μεταβολών». Το ερευνητικό αυτό έργο επιδιώκει να εξετάσει τον τρόπο με τον οποίο δομείται η Ελληνική εθνική ταυτότητα σε σχέση με τον μετανάστη «άλλο», καθώς σύμφωνα με ορισμένες κοινωνικό-ψυχολογικές θεωρίες η κατασκευή των εθνικών ταυτοτήτων γίνεται σε συνάρτηση με τις κοινωνικές ομάδες που αποτελούν το κοινωνικό πλαίσιο. Το έργο χρηματοδοτήθηκε από το πρόγραμμα Πυθαγόρας 2 του ΕΠΕΑΕΚ και του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων. Υπεύθυνος προγράμματος Παύλος Πανταζής, Επίκουρος Καθηγητής, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Παιδαγωγική Σχολή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

4. Συγγραφικό Έργο-Δημοσιεύσεις

4.1 Διδακτορική Διατριβή¹

Sapountzis, A. (2003). The dilemma of patriotism vs. nationalism: Greek political party members talk about the Macedonian issue. Δημοσίευτη διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο του Lancaster, Μεγάλη Βρετανία.

4.2 Άρθρα δημοσιευμένα σε περιοδικά και επετηρίδες με σύστημα κριτών²

1. Σαπουντζής, Α. (2005). Η εναλλαγή ιδιαίτερων/εθνικών και οικουμενικών

¹ Η διδακτορική διατριβή έχει κατατεθεί σε έντυπη μορφή μόνο στη Γραμματεία του Τμήματος Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία.

² Οι εργασίες 4-10 έχουν εκπονηθεί μετά την εκλογή μου σε θέση Λέκτορα στο Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία.

θεμάτων στη διαχείριση του διλήμματος Εθνικισμός/Πατριωτισμός,
Ψυχολογία, 12(4), 624-642.

2. Sapountzis, A., Figgou, L., Pantazis, P., Laskaridis, G., Papastavrou, D., Bozatzis, N. & Gardikiotis, A. (2006). Immigration and European Integration in Greece: Greek national identity and the “Other within”. *Westminster Papers in Communication and Culture*, 3(3), 27-48.
3. Sapountzis, A. (2008). Towards a critical social psychological account of national sentiments: patriotism and nationalism revisited. *Social and Personality Psychology Compass*, 2(1), 34-50.
4. Figgou, L., Sapountzis, A., Bozatzis, N., Gardikiotis, A., & Pantazis, P. (2011). Constructing the stereotype of immigrants’ criminality: Accounts of fear and risk in talk about immigration to Greece. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 21(2), 164-177.
5. Sapountzis, A., Figgou, L., Bozatzis, N., Gardikiotis, A., & Pantazis P. (2013). ‘Categories We Share’: Mobilising Common In-groups in Discourse on Contemporary Immigration in Greece. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 23(4), 347-361.
6. Sapountzis, A. (2013). Dominant group members talk about the acculturation of immigrants in Greece: who is in charge of the acculturation process? *Hellenic Journal of Psychology*, 10(1), 24-46.
7. Sapountzis, A. & Condor, S. (2013). Conspiracy accounts as intergroup theories: Challenging dominant understandings of social power and political legitimacy. *Political Psychology*, 34(5), 731-752.
8. Σαπουντζής, Α. (2013). Ιδεολογικά διλήμματα για τον επιπολιτισμό των παιδιών των μεταναστών στα πλαίσια του ελληνικού σχολείου. *Επετηρίδα του Τμήματος Ψυχολογίας του Α.Π.Θ*, 446-473.

9. Σαπουντζής Α. & Χατζηστεργίου, Μ. (2013). Η κατασκευή του ετεροσεξισμού στο λόγο των νέων: το δίλημμα «κανονικότητας» και «δικαιωμάτων». *Ψυχολογία*, 20(1), 82-99.
10. Σαπουντζής, Α. (2013). Η πολιτειότητα ως ρητορικό εφόδιο κατά της μετανάστευσης στο λόγο για την απόδοση ιθαγένειας στους μετανάστες: Η περίπτωση της εφημερίδας Α1. *Ψυχολογία*, 20(4), 446-464.
11. Sapountzis, A., & Vikka, K. (2015). Psychologization in talk and the perpetuation of racism in the context of the Greek school. *Social Psychology of Education*, 18(2), 373-391.³
12. Σαπουντζής, Α., Μαυρομαμάτης, Γ., Ντομπρίντεν, Τ., & Καρούσου, Α. (2015). Μοντέρνος Ρατσισμός και στάσεις για τη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση: μια συγχρονική έρευνα μεταξύ πρωτοετών και τεταρτοετών φοιτητών του Τμήματος Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία του ΔΠΘ. *Έρευνα στην Εκπαίδευση*, 4(1), 195-223.
13. Andreouli, E., Figgou, L., Kadianaki, I., Xenitidou, M. & Sapountzis, A. (2017). 'Europe' in Greece: Lay constructions of Europe in the context of Greek immigration debates. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 27(2), 158-168.
14. Sapountzis, A. & Papanikolaou, M. (2017). Multiculturalism and cultural diversity in discourse: Kindergarten teachers and primary schoolteachers talk about the Muslim minority in Thrace, Greece. *Hellenic Journal of Psychology*, 14(3), 280-298.
15. Brouskeli, V. & Sapountzis, A. (2017). Early childhood sexuality education: Future educators' attitudes and considerations. *Research in Education*, 99(1), 56-68.

³ Οι εργασίες 11-14 και 16, 17 έχουν εκπονηθεί μετά την εκλογή μου ως Επίκουρος Καθηγητής επί θητεία.

16. Xenitidou, M. & Sapountzis A. (2018). Qualitative methodologies in the study of citizenship and migration: Introduction to the special issue. *Qualitative Psychology*, 5(1), 77-84.
17. Sapountzis, A. & Xenitidou, M. (2018). Criteria of citizenship and social inclusion in immigrants' discourse in Greece. *Qualitative Psychology*, 5(1), 155-171.
18. Xenitidou, M. & Sapountzis, A. (2018). Admissions of racism in discourse on migration in Greece: Beyond the norm against prejudice? *European Journal of Social Psychology*, 48(6), 801-814.
19. Figgou, L. Sapountzis, A. Gorrea, A. & Tzouvelekis, P. (2019). Acculturation as intergenerational trajectory and accountability concerns in immigrant youth discourse. *Discourse & Society*, 30(5), 465-481.
20. Σαπουντζής, Α. & Χατζοπούλου, Ε. (2019). Ο χρόνος και ο χώρος ως ρητορικά εφόδια για την κατασκευή της ελληνικής εθνικής ταυτότητας: Η μουσουλμανική μειονότητα της Θράκης στο λόγο φοιτητών παιδαγωγικών τμημάτων. *Ψυχολογία*, 24(2), 79-101.
21. Sapountzis, A. & Dea, A. (2020). Social class, immigration and the school: Accountability concerns on migration in the discourse of schoolteachers in Greece. *Hellenic Journal of Psychology*, 17, 159-175.
22. Figgou, L., Michos, I. & Sapountzis, A. (2020). Constructions of Participatory Democracy Institutions and Same-Sex Union Rights in Online Public Deliberation in Greece. *Political Psychology*⁴, 41(5), 1013-1029.
23. Sapountzis, A. & Karagianni, K. (in press). Psycho-discursive practices of bystanding and democratic citizenship in 'bullying' and 'violence' discourse: Combining the micro- and the macro-level of analysis in lay talk. *Ψυχολογία*.

4.3 Κεφάλαια σε συλλογικούς τόμους

⁴ Οι εργασίες 15 και από 18 έως και 23 έχουν εκπονηθεί μετά τη μονιμοποίηση μου στη βαθμίδα του Επίκουρου Καθηγητή.

24. Sapountzis, A. & Xenitidou M. (2018). Citizenship, Social Injustice and the Quest for a Critical Social Psychology of Peace: Majority Greek and Immigrant Discourses on a New Migration Law in Greece. Στο S. Gibson (Επιμ.), *Discourse, peace and conflict* (σς. 223-242). Βερολίνο: Springer.
25. Bozatzis, N., Sapountzis, A., Liardi, L. & Xenitidou, M. (in press). Greek talk on migration: Construction of Modernity differentials and cultural hierarchy. In F. Moghaddam & M. Hendricks (Eds.), *Immigrants: Psychological Research*. APA.

4.4 Άρθρα Αναρτημένα σε Πρακτικά Επιστημονικών Συνεδρίων

26. Sapountzis, A. & Pantazis, P. (2006). The role of the notion of “national interest” in warranting political decisions. Πρακτικά συνεδρίου του δικτύου για τις ιστορίες ζωής και την βιογραφική προσέγγιση (Esrea: Life History and Biography Network), Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, 2-5 Μαρτίου, Βόλος.
<http://esrea2006.ece.uth.gr/downloads/sapountzis.doc>
27. Σαπουντζής, Α. (2007). Η χρήση της ελληνικής μετανάστευσης στο εξωτερικό στο λόγο για τους οικονομικούς μετανάστες στην Ελλάδα. Πρακτικά Διημερίδας με θέμα: Εθνική Ταυτότητα και Ετερότητα: Πολλαπλές Ταυτότητες στη Μετανεωτερική Εποχή, Τμήμα Παιδαγωγικής και Φιλοσοφίας Α.Π.Θ., 18-19 Μαΐου Θεσσαλονίκη.
<http://edlitpened.web.auth.gr/diimerida.html>
28. Sapountzis, A., Pantazis, P. & Rotzokos, N. (2011). The “movement” for the army in Greece through the left-wing magazines of the 1980’s. Πρακτικά του 34^ο Ετήσιου Συνεδρίου της Διεθνούς Κοινότητας Πολιτικής Ψυχολογίας, “Cooperation and Human Societies: Towards a Multidisciplinary Social Psychology”, (ISPP) 9-12 Ιουλίου, Πανεπιστήμιο Bigli, Κωνσταντινούπολη, Τουρκία.
http://convention2.allacademic.com/one/ispp/ispp11/index.php?cmd=Download+Document&key=view_paper_file&file_index=1&pop_up=true&no_click_k

ey=true&attachment_style=inline&PHPSESSID=82a2e8c68499cb182e89ef125b6143e3.

4.5 Ερευνητικές Εκθέσεις

29. Πανταζής, Π., Σαπουντζής, Α., Μποζατζής, Ν., Φίγγου, Λ., Γαρδικιώτης, Α., Λασκαρίδης, Γ., & Παπασταύρου, Δ. (2008). Μετανάστευση και Ελληνική εθνική ταυτότητα: μιλώντας για την Ελληνική εθνική ταυτότητα σε ένα κοινωνικό πλαίσιο μεταβολών. Ερευνητική έκθεση στα πλαίσια του ομώνυμου έργου.
30. Ροτζώκος, Ν., Αγγελόπουλος, Γ., Πανταζής, Π., & Σαπουντζής, Α. (2008). Νεολαία και στρατός τη δεκαετία του 1980. Το «κίνημα για το στρατό». Ερευνητική έκθεση στα πλαίσια του ερευνητικού έργου «Νεολαία και Στρατός: Όψεις του κριτικού λόγου της νεολαίας απέναντι στη στρατιωτική θητεία (1981-1995).

5. Συμμετοχή σε Επιστημονικά Συνέδρια

5.1 Διεθνή Συνέδρια

1. Μάιος 1997: «Εθνικισμός: μια κοινωνικοψυχολογική προσέγγιση στην εθνικιστική οργάνωση “Χρυσή Αυγή”». Παρουσίαση στο 12^ο Παγκόσμιο Συνέδριο του Παγκόσμιου Συλλόγου για την Εκπαιδευτική Έρευνα, στο Ρέθυμνο της Κρήτης.
2. Φεβρουάριος 2000: “Lay accounts of nationalism and patriotism by organised members of political parties” (Εξιστορήσεις εθνικισμού και πατριωτισμού από οργανωμένα μέλη πολιτικών κομμάτων). Παρουσιάστηκε στο Πρώτο Παγκόσμιο Συνέδριο Διδακτορικών Φοιτητών Κοινωνικής Ψυχολογίας στη Βαρκελώνη της Ισπανίας.
3. Ιούλιος 2000: “National accountability and emotions in the articulation of the

dilemma of patriotism vs. nationalism” (Εθνική λογοδοσία και συναισθήματα στη διατύπωση του διλήμματος εθνικισμός/πατριωτισμός). Παρουσίαση στο ετήσιο συνέδριο της Ομάδας Εργασίας Μεταπτυχιακών Φοιτητών Ψυχολογίας, Γκλασκώβη, Ηνωμένο Βασίλειο.

4. Ιούλιος 2001: “Defending the Greek minority: the function of nationalism and patriotism in warranting political territory” (Υπερασπίζοντας την Ελληνική μειονότητα: η χρήση του πατριωτισμού και εθνικισμού στην δικαιολόγηση του πολιτικού πεδίου). Παρουσιάστηκε στο Ετήσιο Συνέδριο του Τομέα Κοινωνικής Ψυχολογίας της Βρετανικής Ψυχολογικής Εταιρίας στο Surrey του Ηνωμένου Βασιλείου.
5. Σεπτέμβριος 2004: “Redefining minorities and majorities: Formal members of Greek political parties manage the dilemma of patriotism vs nationalism” (Επαναπροσδιορίζοντας τις πλειονότητες και τις μειονότητες: Μέλη των πολιτικών κομμάτων στην Ελλάδα χειρίζονται το δίλημμα πατριωτισμός/εθνικισμός). Παρουσιάστηκε στο Ετήσιο Συνέδριο του Τομέα Κοινωνικής Ψυχολογίας της Βρετανικής Ψυχολογικής Εταιρίας στο Liverpool του Ηνωμένου Βασιλείου.
6. Σεπτέμβριος 2005: “Constructing the “other” as a threat: Greek people talk about the Macedonian issue” (Κατασκευάζοντας τον “άλλο” ως απειλή: Έλληνες μιλούν για το Μακεδονικό ζήτημα). Παρουσιάστηκε στο όγδοο Ευρωπαϊκό Συνέδριο Ψυχολογικής Εκτίμησης, στη Βουδαπέστη της Ουγγαρίας.
7. Μάρτιος 2006: “The role of the notion of “national interest” in warranting political Decisions” (Ο ρόλος της έννοιας του «εθνικού συμφέροντος» στη δικαιολόγηση πολιτικών αποφάσεων). Παρουσιάστηκε στο συνέδριο του του δικτύου για τις ιστορίες ζωής και την βιογραφική προσέγγιση, στο Βόλο.
8. Ιούνιος 2007: “Immigrants in Greece and Greek emigrants abroad: Constructing a common ingroup identity when talking about the immigrant “other””. (Μετανάστες στην Ελλάδα και Έλληνες μετανάστες στο εξωτερικό:

κατασκευάζοντας μια κοινή ταυτότητα της εσω-ομάδας στο λόγο για τον «άλλο»). Παρουσιάστηκε στο συνέδριο του CRONEM στο Surrey, Ηνωμένο Βασίλειο.

9. Σεπτέμβριος 2007: Gardikiotis, A., Sapountzis, A., Figgou, L., Pantazis, P. et al. "Ingroup bias in an international context: group and individual factors in predicting outgroup derogation" (Ενδο-ομαδική μεροληψία σε ένα διεθνές πλαίσιο: ομαδικοί και ατομικοί παράγοντες πρόβλεψης μείωσης της εξω-ομάδας). Αναρτημένη Ανακοίνωση στα πλαίσια του British Psychological Society, Social Psychology Section Annual Conference. Πανεπιστήμιο του Kent, Canterbury.
10. Σεπτέμβριος 2010: "Discourses of acculturation in Greece: Dilemmas of integration, assimilation and prejudice" (Λόγοι για τον επιπολιτισμό στην Ελλάδα: Διλήμματα ενσωμάτωσης, αφομοίωσης και προκατάληψης). Παρουσιάστηκε στο διεθνές συνέδριο BPS Social Psychology Section Annual Conference "Social Psychology in Action: Theoretical debate and social impact" που διεξήχθη στο Winchester του Ηνωμένου Βασιλείου.
11. Δεκέμβριος 2010: "Discourses on the acculturation of immigrant students in Greece: Dilemmas of power and prejudice" (Λόγοι για τον επιπολιτισμό των μεταναστών μαθητών στην Ελλάδα: Διλήμματα εξουσίας και προκατάληψης). Παρουσιάστηκε στο 3^ο Διεθνές Συνέδριο της Ψυχολογικής Εταιρίας Βορείου Ελλάδας, "Children and Youth in Changing societies" που έγινε στη Θεσσαλονίκη.
12. Ιούλιος 2011: "The "movement" for the army in Greece through the left-wing magazines of the 1980's" (Το κίνημα για το στρατό μέσα από τα «αριστερά» περιοδικά της δεκαετίας του 1980). Ανακοίνωση στο 34^ο Ετήσιο Συνέδριο της Διεθνούς Κοινότητας Πολιτικής Ψυχολογίας, "Cooperation and Human Societies: Towards a Multidisciplinary Social Psychology" που πραγματοποιήθηκε στην Κωνσταντινούπολη.

13. Ιούλιος 2014: “Citizenship in harsh eras: Immigrant and Greek majority discourses on civic participation.” Ανακοίνωση στο 37^ο Ετήσιο Συνέδριο της Διεθνούς Κοινότητας Πολιτικής Ψυχολογίας, από κοινού με την κ. Ξενιτίδου Μαρία. Το συνέδριο πραγματοποιήθηκε στη Ρώμη.
14. Σεπτέμβριος 2015: “Othering” and managing accountability while talking about migration and citizenship in Greece”. Ανακοίνωση από κοινού με την κ. Μαρία Ξενιτίδου στο ετήσιο συνέδριο της Αναπτυξιακής και Κοινωνικής Ψυχολογίας της Βρετανικής Ψυχολογικής εταιρίας που διεξήχθη στο Manchester.
15. Σεπτέμβριος 2015: “Dilemmas of citizenship rights and exclusion in immigrants’ discourse in Greece”. Ανακοίνωση από κοινού με την κ. Μαρία Ξενιτίδου στο ετήσιο συνέδριο της Αναπτυξιακής και Κοινωνικής Ψυχολογίας της Βρετανικής Ψυχολογικής εταιρίας που διεξήχθη στο Manchester.
16. Ιούλιος 2017: “New times, old dilemmas? Mobilising ‘law’ and ‘nature’ in negotiations of citizenship in Greece”. Ανακοίνωση από κοινού με τις Μαρία Ξενιτίδου, Ειρήνη Καδιανάκη, Ελένη Ανδρεούλη και Ευαγγελία Φίγγου, στη 18^η συνάντηση της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Κοινωνικής Ψυχολογίας, Στη Γρανάδα.
17. Ιούλιος 2019: “Constructions of Participatory Democracy Institutions and Same-Sex Union Rights in Online Public Deliberation in Greece”. Ανακοίνωση από κοινού με τη Λία Φίγγου και το Γιάννη Μίχο στη 42^η ετήσια συνάντηση της Διεθνούς Κοινότητας Πολιτικής Ψυχολογίας, Λισαβόνα.
18. Ιούνιος 2021: “Conspiracy theories in public deliberation on a gender recognition law in Greece: implications for a social psychology of citizenship”. Ανακοίνωση από κοινού με τη Λία Φίγγου και το Γιάννη Μίχο στο πρώτο συνέδριο της Ένωσης των Ποιοτικών Ερευνητών στην Ψυχολογία (EQuiP), Θεσσαλονίκη.
19. Ιούνιος, 2021: “Constructions of ‘bullying’, ‘cyberbullying’ and ‘everyday violence’ in educators’ discourse: argumentative lines and ideological

dilemmas in context”. Ανακοίνωση από κοινού με την Κυριακή Καραγιάννη στο πρώτο συνέδριο της Ένωσης των Ποιοτικών Ερευνητών στην Ψυχολογία (EQuiP), Θεσσαλονίκη.

5.2 Πανελλήνια Συνέδρια

20. Ιανουάριος 2007: «Μετανάστες στην Ελλάδα και Έλληνες μετανάστες στο εξωτερικό: Κατασκευάζοντας μια κοινή ταυτότητα στο λόγο για τον Άλλο». Παρουσιάστηκε στη Δημερίδα: Ταυτότητες υπό Διαπραγμάτευση: Η Εμπειρία της Μετανάστευσης. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη.
21. Απρίλιος 2007: «Μετανάστες στην Ελλάδα και Έλληνες μετανάστες στο εξωτερικό: κατασκευάζοντας μια κοινή ταυτότητα στο λόγο για τον “άλλο”». Παρουσιάστηκε στο 11^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ψυχολογικής Έρευνας της ΕΛ.Ψ.Ε., Ρέθυμνο, Κρήτη.
22. Απρίλιος 2007: «Ο ρόλος της έννοιας του εθνικού συμφέροντος στις διεθνείς διαμάχες: Μέλη πολιτικών κομμάτων μιλούν για το Μακεδονικό ζήτημα». Παρουσιάστηκε στο 11^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ψυχολογικής Έρευνας της ΕΛ.Ψ.Ε., Ρέθυμνο, Κρήτη.
23. Μάιος 2007: «Η χρήση της ελληνικής μετανάστευσης στο εξωτερικό στο λόγο για τους οικονομικούς μετανάστες στην Ελλάδα». Δημερίδα με θέμα: Εθνική Ταυτότητα και Ετερότητα: Πολλαπλές Ταυτότητες στη Μετανεωτερική Εποχή, Α.Π.Θ., Θεσσαλονίκη.
24. Μάιος 2009: «Παιδιά μεταναστών στη σχολική τάξη: Χώρος κοινωνικής ένταξης και κοινωνικού αποκλεισμού;» Παρουσιάστηκε στο 12^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ψυχολογικής Έρευνας της ΕΛ.Ψ.Ε., Βόλος.
25. Μάιος 2011: «Το ελληνικό σχολείο σε κρίση: Η κατασκευή των μεταναστών μαθητών στο λόγο των Ελλήνων πλειονοτικών». Παρουσιάστηκε στο 13^ο Πανελλήνιο συνέδριο Ψυχολογικής Έρευνας της ΕΛ.Ψ.Ε που πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα.

26. Μάιος 2013: «Η κατασκευή του ετεροσεξισμού στο λόγο των νέων: το δίλημμα «κανονικότητας» και «δικαιωμάτων»». Ανακοίνωση από κοινού με την Μαργαρίτα Χατζηστεργίου στο 14^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ψυχολογικής Έρευνας της ΕΛ.Ψ.Ε., με τίτλο «Η Ψυχολογία σε κρίση-μους καιρούς», που πραγματοποιήθηκε στην Αλεξανδρούπολη.
27. Μάιος 2015: «Μετανάστευση και ελληνική εθνική ταυτότητα: μια συχνά αμήχανη σχέση;» Ανακοίνωση από κοινού με τον Παύλο Πανταζή στο 15^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ψυχολογικής Έρευνας της ΕΛ.Ψ.Ε., με τίτλο «Η Ψυχολογία στην Ελλάδα και στη Μεσόγειο», που πραγματοποιήθηκε στη Λευκωσία.
28. Μάιος 2015: «“Είμαι λίγο ρατσίστρια αλλά...”»: το νέο κανονικό στο λόγο για τη μετανάστευση στην Ελλάδα;» Ανακοίνωση από κοινού με την Μαρία Ξενιτίδου στο 15^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ψυχολογικής Έρευνας της ΕΛ.Ψ.Ε., με τίτλο «Η Ψυχολογία στην Ελλάδα και στη Μεσόγειο», που πραγματοποιήθηκε στη Λευκωσία.
29. Οκτώβριος 2015: «Ψυχολογικοποίηση και η αναπαραγωγή του ρατσισμού στο πλαίσιο του Ελληνικού σχολείου». Ανακοίνωση από κοινού με την κ Κ. Βήκκα στο 10^ο Συνέδριο της OMEP που διεξήχθη στην Αλεξανδρούπολη.
30. Μάιος 2016: Το κεκτημένο δικαίωμα της ιθαγένειας σε ένα αγάριστο κράτος: γηγενείς και μετανάστες μιλούν για το νόμο Ραγκούση. Παρουσίαση με την κ. Μ. Ξενιτίδου στη διημερίδα «Από το ψυχολογικό στο κοινωνικό: Επιστημολογικές ορίζουσες και μεθοδολογικές προσεγγίσεις της σύγχρονης κοινωνικοψυχολογικής έρευνας» που διεξήχθη στην Κομοτηνή.
31. Μάιος 2016: Η αποδοχή του ρατσισμού στο πλαίσιο μιας συνέντευξης για το νόμο Ραγκούση σχετικά με την ιθαγένεια: Πέρα από τη νόρμα κατά της προκατάληψης; Παρουσίαση από κοινού με την κ. Μ. Ξενιτίδου στα πλαίσια της ημερίδας «Αναλύσεις λόγου: Αναζητώντας συνθέσεις». Η ημερίδα πραγματοποιήθηκε στο Βόλο.

32. Μάιος 2017: Η κατασκευή της πολιτειότητας στο λόγο γηγενών και μεταναστών στην Ελλάδα: διαπραγματεύσεις, σχέση λόγου πλειοψηφίας – μειοψηφίας και το διακύβευμα της διεκδίκησης και συμπερίληψης. Παρουσίαση από κοινού με την κ. Μ. Ξενιτίδου στα πλαίσια του 16^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Ψυχολογικής Έρευνας της ΕΛΨΕ «Άτομα, θεσμοί, κοινωνία: Ο Κόσμος της Ψυχολογίας». Το συνέδριο πραγματοποιήθηκε στη Θεσσαλονίκη.
33. Μάιος 2017: Αχρωματοψία ή πολυπολιτισμικότητα; Δάσκαλοι και νηπιαγωγοί μιλούν για τη Μουσουλμανική μειονότητα της Θράκης. Παρουσίαση από κοινού με την κ. Μ. Παπανικολάου στα πλαίσια του 16^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Ψυχολογικής Έρευνας της ΕΛΨΕ «Άτομα, θεσμοί, κοινωνία: Ο Κόσμος της Ψυχολογίας». Το συνέδριο πραγματοποιήθηκε στη Θεσσαλονίκη.
34. Μάιος 2019: Διλήμματα πολιτειότητας: Ο Νόμος 3838/2010 στο «λόγο» των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας αναφορικά με τους μαθητές μεταναστευτικής καταγωγής. Αναρτημένη ανακοίνωση από κοινού με την κ. Αναστασία Δέα στα πλαίσια του 17^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Ψυχολογικής Έρευνας της ΕΛΨΕ. Το συνέδριο πραγματοποιήθηκε στην Αλεξανδρούπολη.
35. Μάιος 2019: Ψυχο-λογοπρακτικές και ιδεολογικά διλήμματα στον λόγο περί της σχολικής θυματοποίησης: Εκπαιδευτικοί δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης μιλούν για τις συλλογικές διαδικασίες που εμπλέκονται στην σχολική θυματοποίηση μαθητών/-τριών. Ανακοίνωση από κοινού με την κ. Κυριακή Καραγιάννη, στα πλαίσια του 17^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Ψυχολογικής Έρευνας της ΕΛΨΕ. Το συνέδριο πραγματοποιήθηκε στην Αλεξανδρούπολη.
36. Μάιος 2019: Επιπολιτισμοποίηση και διλήμματα ηθικής λογοδοσίας στο λόγο μεταναστών δεύτερης γενιάς από την Αλβανία. Προφορική ανακοίνωση από κοινού με την Ε. Φίγγου, Α. Γκορρέα και Π. Τζουβελέκη στα πλαίσια του 17^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Ψυχολογικής Έρευνας της ΕΛΨΕ. Το συνέδριο πραγματοποιήθηκε στην Αλεξανδρούπολη.

37. Δεκέμβριος 2019: Κοινωνική τάξη, μετανάστευση και το σχολείο: Η κοινωνική τάξη στη λογοδοσία εκπαιδευτικών στον λόγο για τη μετανάστευση. Προφορική ανακοίνωση από κοινού με την Αναστασία Δέα στα πλαίσια του 12^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Κοινωνικής Ψυχολογίας στην Παλαιοκερασιά Φθιώτιδας.

5.3 Διοργάνωση Συμποσίων

Μάιος 2009: «Ελλάδα και μειονότητες: Ζητήματα ταυτότητας και ένταξης στο μειονοτικό και πλειονοτικό λόγο». Συνδιοργάνωση με την κ. Ευαγγελία Φίγγου. Στα πλαίσια του 12^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Ψυχολογικής Έρευνας, Βόλος.

Δεκέμβριος 2010: «Παιδιά και νέοι σε θέσεις μειονότητας: Οι αναπαραστάσεις των Ελλήνων πλειονοτικών για την νεολαία της Μουσουλμανικής μειονότητας και των μεταναστών» (Children and Youth in minority positions: Greek majority representations of immigrant and Muslim minority Youth). Στα πλαίσια του 3^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου της Ψυχολογικής Εταιρίας Βορείου Ελλάδας, “Children and Youth in Changing societies” που έγινε στη Θεσσαλονίκη.

Ιούλιος 2017: Blitz symposium “Social Psychology and citizenship: Analyzing current political debates on Brexit, immigration and public space”. Στα πλαίσια της 18^{ης} Συνάντησης της Ευρωπαϊκής Εταιρίας Κοινωνικής Ψυχολογίας.

5.4 Συμμετοχή στη Διοργάνωση Συνεδρίων και Επιστημονικών Συναντήσεων

Ιανουάριος 2007: Μέλος της οργανωτικής επιτροπής της Διημερίδας «Ταυτότητες υπό Διαπραγμάτευση: Η Εμπειρία της Μετανάστευσης». Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη

Μάιος 2010: Μέλος οργανωτικής επιτροπής του 2ου Πανελληνίου Συνεδρίου

Εξειδικευμένης Ψυχολογίας της ΕΛ.Ψ.Ε, Αλεξανδρούπολη.

Μάιος 2013: Ταμίας του 14^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Ψυχολογικής Έρευνας της ΕΛ.Ψ.Ε. με τίτλο «Η Ψυχολογία σε κρίση-μους καιρούς», που πραγματοποιήθηκε στην Αλεξανδρούπολη.

Μάιος 2017: Μέλος της οργανωτικής επιτροπής του 17^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Ψυχολογικής Έρευνας της ΕΛ.Ψ.Ε.

Δεκέμβριος 2019: Μέλος της Επιστημονικής επιτροπής του 12^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Κοινωνικής Ψυχολογίας της ΕΛΨΕ, που πραγματοποιήθηκε στην Παλαιοκερασιά Φθιώτιδας.

5.5 Διοργάνωση συνεδρίων, ημερίδων και επιστημονικών συναντήσεων.

Μάιος 2015: Συνάντηση εργασίας: Ποιοτικές Μέθοδοι. Η διοργάνωση έγινε στα πλαίσια του έργου «Κοινωνικο-επιστημονικά Κείμενα και Καθημερινός Λόγος για την Ταυτότητα και τη Μετανάστευση» το οποίο χρηματοδοτήθηκε από τη δράση «Ενίσχυση Μεταδιδακτόρων Ερευνητών/τριών» του ΕΠΕΔΒΜ με δικαιούχο την Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας και συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και από Εθνικούς Πόρους. Η συνάντηση πραγματοποιήθηκε στην Αλεξανδρούπολη.

Ιούνιος 2015: Ανοικτή συζήτηση με θέμα: Ταυτότητα, πολιτειότητα και Μετανάστευση στην Ελλάδα. Η διοργάνωση έγινε στα πλαίσια του έργου «Μη επιστημονικοί και κοινωνικο-επιστημονικοί λόγοι πάνω στην ταυτότητα, τη μετανάστευση και την πολιτειότητα» που χρηματοδοτείται από το Έβδομο Πρόγραμμα Πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Δράση Υποστήριξης για Εκπαίδευση και Επαγγελματική Εξέλιξη Ερευνητών (MARIE CURIE), Προκήρυξη: FP7-PEOPLE-2011-CIG. Η εκδήλωση διεξήχθη στη Θεσ/νίκη.

Δεκέμβριος 2015: Ημερίδα με τίτλο «Ταυτότητα, Ετερότητα και Πολιτειότητα στη

Σύγχρονη Ευρώπη». Η διοργάνωση έγινε στα πλαίσια του έργου «Μη επιστημονικοί και κοινωνικο-επιστημονικοί λόγοι πάνω στην ταυτότητα, τη μετανάστευση και την πολιτειότητα» που χρηματοδοτείται από το Έβδομο Πρόγραμμα Πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Δράση Υποστήριξης για Εκπαίδευση και Επαγγελματική Εξέλιξη Ερευνητών (MARIE CURIE), Προκήρυξη: FP7-PEOPLE-2011-CIG. Η εκδήλωση διεξήχθη στην Αλεξανδρούπολη.

Δεκέμβριος 2017: Πρόεδρος της οργανωτικής επιτροπής του 11^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Κοινωνικής Ψυχολογίας. Το συνέδριο αποτελεί κλαδικό συνέδριο της ΕΛΨΕ και πραγματοποιήθηκε στην Αλεξανδρούπολη.

6. Διδακτικό Έργο

6.1 Αυτόνομη διδασκαλία σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο:

«Κοινωνική Ψυχολογία» για δέκα εξάμηνα (2009-2020), πέντε ως Επίκουρος Καθηγητής επί θητεία, τέσσερα ως Λέκτορας επί θητεία στο Τμήμα ΤΕΕΠΗ του ΔΠΘ και ένα ως λέκτορας βάση του άρθρου 5 Π.Δ. 407/80 στο ίδιο τμήμα.

«Θέματα Διαπολιτισμικής Κοινωνικής Ψυχολογίας» για δέκα εξάμηνα (2009- 2020), τρία ως Επίκουρος Καθηγητής επί θητεία τέσσερα ως Λέκτορας επί θητεία στο Τμήμα ΤΕΕΠΗ του ΔΠΘ και ένα ως λέκτορας βάση του άρθρου 5 Π.Δ. 407/80 στο ίδιο τμήμα.

«Οι Διομαδικές σχέσεις στην Κοινωνική Ψυχολογία» για επτά εξάμηνα (2009-2016), τρία ως Επίκουρος Καθηγητής επί θητεία τέσσερα ως Λέκτορας επί θητεία στο Τμήμα ΤΕΕΠΗ του ΔΠΘ.

«Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας Ι» για εννέα εξάμηνα (2009-2019) πέντε ως Επίκουρος Καθηγητής, τέσσερα ως Λέκτορας επί θητεία στο Τμήμα ΤΕΕΠΗ του ΔΠΘ, τα δύο εξάμηνα συνδιδασκαλία με τον κ. Πετρογιάννη Κωνσταντίνο και ένα σε συνδιδασκαλία με την κ. Καρούσου.

«Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας II» για πέντε εξάμηνα (2010-2011 και 2013-2015) ένα ως Επίκουρος Καθηγητής επί θητεία και τέσσερα ως λέκτορας επί θητεία στο Τμήμα ΤΕΕΠΗ του ΔΠΘ, το ένα εξάμηνο συνδιδασκαλία με τον κ. Πετρογιάννη Κωνσταντίνο και το ένα σε συνδιδασκαλία με τους κ. Μαρία Μουμουλίδου, κ. Παναγιώτου Νίκο και Αλεξάνδρα Καρούσου και δυο συνδιδασκαλία με την κ. Καρούσου.

«Εισαγωγή στην Ψυχολογία» για έξι εξάμηνα (2010-2016), δύο ως Επίκουρος Καθηγητής επί θητεία και τέσσερα ως Λέκτορας επί θητεία στο Τμήμα ΤΕΕΠΗ του ΔΠΘ. Το ένα εξάμηνο (2010) συνδιδασκαλία με τους κ. Λουκία Μπεζέ, κ. Πετρογιάννη Κωνσταντίνο και κ. Μπρουσκέλη Βάσω, δύο (2012/2016) συνδιδασκαλία με την κ. Μπρουσκέλη Βάσω, δύο συνδιδασκαλία με τις κ. Καρούσου και Μπρουσκέλη (2013-2014) ένα συνδιδασκαλία με την κ. Καρούσου (2015).

«Φροντιστήριο Κατανόησης και Γραφής Επιστημονικών Κειμένων» για ένα εξάμηνο (2010) ως λέκτορας επί θητεία στο Τμήμα ΤΕΕΠΗ του ΔΠΘ.

Διδασκαλία σε προπτυχιακούς φοιτητές στο Πανεπιστήμιο του Lancaster στα πλαίσια της χορηγηθείσας υποτροφίας (Οκτώβριος 1998- Απρίλιος 2001). Η διδασκαλία συμπεριλάμβανε σεμινάρια σε πρωτοετείς φοιτητές (εισαγωγικά σεμινάρια σε διάφορους τομείς της ψυχολογίας) για διάστημα δύο εξαμήνων, εργαστηριακά μαθήματα για δευτεροετείς φοιτητές (ερευνητικές μέθοδοι στην ψυχολογία) για διάστημα τεσσάρων εξαμήνων, εργαστηριακά μαθήματα σε πρωτοετείς φοιτητές (ερευνητικές μέθοδοι στην ψυχολογία) για περίοδο δύο εξαμήνων και εργαστηριακά μαθήματα στατιστικής για δευτεροετείς φοιτητές.

Διδασκαλία στο ΠΜΣ Καινοτόμες Παιδαγωγικές Προσεγγίσεις σε Πολυπολιτισμικά Εκπαιδευτικά Περιβάλλοντα του Τμήματος Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία του ΔΠΘ. Στα πλαίσια του μαθήματος «Εκπαιδευτική έρευνα: μέθοδοι συλλογής και ανάλυσης δεδομένων» προσέφερα τρεις διαλέξεις την ακαδημαϊκή χρονιά 2013-2014, τέσσερις την ακαδημαϊκή χρονιά 2015-2016, τέσσερις την ακαδημαϊκή χρονιά 2017-2018 και πέντε την ακαδημαϊκή χρονιά 2019-2020.

Διδασκαλία στο ΠΜΣ Καινοτόμες Παιδαγωγικές Προσεγγίσεις σε Πολυπολιτισμικά Εκπαιδευτικά Περιβάλλοντα του Τμήματος Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία του ΔΠΘ. Υπεύθυνος του μαθήματος «Μελέτη της ετερότητας- διαπολιτισμική ετοιμότητα». Έξι διαλέξεις την ακαδημαϊκή χρονιά 2014-2015, πέντε την ακαδημαϊκή χρονιά 2015-2016 και πέντε την ακαδημαϊκή χρονιά 2017-2018 και εννιά την ακαδημαϊκή χρονιά 2019-2020.

Διδασκαλία στο ΠΜΣ Επιστήμες της Αγωγής: Πολιτισμική Ετερότητα και Εκπαίδευση του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης. Στα πλαίσια του μαθήματος «Πολιτισμική ετερότητα και Εκπαίδευση: Κοινωνικο-ψυχολογικές προσεγγίσεις» προσέφερα τρεις διαλέξεις. Στα πλαίσια του μαθήματος «Ποσοτική και Ποιοτική Ανάλυση δεδομένων» προσέφερα πέντε διαλέξεις. Στα πλαίσια του μαθήματος «Ψυχολογική ανάπτυξη και μάθηση σε πολυπολιτισμικά περιβάλλοντα» προσέφερα δυο διαλέξεις.

Διδασκαλία στο ΠΜΣ Εκπαίδευση για το περιβάλλον και την αειφορία του Τμήματος Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία του ΔΠΘ. Στα πλαίσια του μαθήματος «Σεμινάριο επιστημονικής έρευνας- Σχεδιασμός διπλωματικής εργασίας» προσέφερα τρεις διαλέξεις την ακαδημαϊκή χρονιά 2016-2017, τρεις την ακαδημαϊκή χρονιά 2017-2018 και τρεις την ακαδημαϊκή χρονιά 2018-2019.

Διδασκαλία στο ΠΜΣ Κοινωνική Ψυχιατρική, του Τμήματος Ιατρικής του Δ.Π.Θ. Στα πλαίσια του μαθήματος «Κοινωνιολογία και Ψυχιατρική» προσέφερα τέσσερις διαλέξεις την ακαδημαϊκή χρονιά 2017-2018 και τρεις την ακαδημαϊκή χρονιά 2019-2020.

Μέλος ΣΕΠ του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου την ακαδημαϊκή χρονιά 2019-2020 στη θεματική ενότητα ΕΚΠ60 «Εκπαίδευση: Πολιτισμικές διαφορές και κοινωνικές ανισότητες», του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Επιστήμες της Αγωγής». Υπεύθυνος ηλεκτρονικού τμήματος. Στα πλαίσια του ίδιου μεταπτυχιακού επίβλεψη πέντε διπλωματικών εργασιών.

6.2 Εποπτεία πτυχιακών και διπλωματικών εργασιών

Εποπτεία έντεκα πτυχιακών εργασιών που έχουν ολοκληρωθεί επιτυχώς και τριών που βρίσκονται σε εξέλιξη. Επίσης εποπτεία σε μεταπτυχιακό επίπεδο οκτώ διπλωματικών που έχουν ολοκληρωθεί επιτυχώς και πέντε που βρίσκονται σε εξέλιξη. Εποπτεία πέντε διπλωματικών στο ΕΑΠ την ακαδημαϊκή χρονιά 2019-2020.

6.3 Εποπτεία διδακτορικών.

Εποπτεία διδακτορικής διατριβής με τίτλο ««Λόγοι» (Discourses) Ελλήνων εκπαιδευτικών και φοιτητών παιδαγωγικών σχολών για τους μετανάστες στην Ελλάδα». Υποψήφιος διδάκτορας κ. Ευάγγελος Τζιτσήλης. Μέλη της τριμελούς είναι ο κ. Μαυρομμάτης Γιώργος και η κ. Τσάκωνα Βασιλική.

Εποπτεία διδακτορικής διατριβής με τίτλο «Η εκπαίδευση στο λόγο των Ρομά ως όχημα κοινωνικής κινητικότητας: Εκφάνσεις της ενδοομαδικής διαμάχης στη μειονοτική κοινωνία της Αλεξανδρούπολης». Υποψήφια διδάκτορας κ. Φωτεινή Κωνσταντίνου. Μέλη της τριμελούς είναι ο κ. Μαυρομμάτης Γιώργος και η κ. Τσάκωνα Βασιλική.

Εποπτεία διδακτορικής διατριβής με τίτλο «Socio-psychological processes involved in bullying interpretation: Analyzing the construction of social networks, social hierarchy and social identities in adolescents' discourse». Υποψήφια διδάκτορας Κυριακή Καραγιάννη. Μέλη της τριμελούς είναι η κ. Δέσποινα Σακκά και Άννα Μπίμπου.

6.4 Διαλέξεις μετά από πρόσκληση

Αύγουστος 2009: Διάλεξη με τίτλο “Immigration in Greece: A contribution by social psychology”. Στο EuroMediterranean University Network (Emmuni) Summer School που οργανώθηκε από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης στην Καλλάνδρα της Χαλκιδικής με θέμα: “Immigrants and Host Communities in Cross-Cultural and Cross-Linguistic Perspectives”.

Μάρτιος 2010: Διάλεξη με τίτλο «Εθνικισμός και Κοινωνική Ψυχολογία: Μια συνεισφορά της ανάλυσης λόγου». Στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος Ψυχολογίας του Α.Π.Θ. της κατεύθυνσης Κοινωνικής Κλινικής Ψυχολογίας και Κοινωνικής Κλινικής Ψυχολογίας των Εξαρτήσεων και Ψυχοκοινωνικών Προβλημάτων. Τίτλος μαθήματος «Σεμινάρια Κοινωνικής Ψυχολογίας».

Νοέμβριος- Δεκέμβριος 2012: Δύο διαλέξεις στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Δ.Π.Θ στα πλαίσια του μαθήματος «Πολιτισμική ετερότητα και σχολική τάξη: Ρατσισμός, προκατάληψη και κοινωνικές διακρίσεις». Τίτλοι διαλέξεων: «Επιπολιτισμός και ελληνικό σχολείο» και «Θεωρία και πράξη μείωσης των προκαταλήψεων στη σχολική τάξη».

Νοέμβριος 2015: Διάλεξη με τίτλο «Ποιοτική Ανάλυση περιεχομένου» στα πλαίσια του Μαθήματος «Μέθοδοι Κοινωνικής Έρευνας» του ΠΜΣ «Κοινωνική Πολιτική και Κοινωνική Εργασία» του Τμήματος Κοινωνικής Διοίκησης και Πολιτικής του ΔΠΘ.

Μάιος 2016 και Μάιος 2017: Διάλεξη με τίτλο «Εθνικισμός και Κοινωνική Ψυχολογία: Μια συνεισφορά της ανάλυσης λόγου». Στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος Ψυχολογίας του Α.Π.Θ. της κατεύθυνσης Κοινωνικής Κλινικής Ψυχολογίας και Κοινωνικής Κλινικής Ψυχολογίας των Εξαρτήσεων και Ψυχοκοινωνικών Προβλημάτων. Τίτλος μαθήματος «Σεμινάρια Κοινωνικής Ψυχολογίας».

6.5 Μέλος Επταμελών Εξεταστικών Επιτροπών σε Διδακτορικές Διατριβές.

1. Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Α.Π.Θ. Τίτλος διατριβής «Οι μαθησιακές διεργασίες στη συγκρότηση μουσικών ταυτοτήτων. Η περίπτωση της ομάδας πέντε ενηλίκων από τη Θεσσαλονίκη που μαθαίνουν και παίζουν μαζί μουσική». Εκπονήθηκε από την κ. Δήμητρα Παπασταύρου. Επόπτης καθηγητής κ. Παύλος Πανταζής.
2. Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία του Δ.Π.Θ.

Τίτλος διατριβής: «Ψυχοπαιδαγωγικές διαστάσεις της σχέσης οικογένειας και νηπιαγωγείου: Μελέτη της γονικής εμπλοκής και των παραγόντων που την επηρεάζουν σύμφωνα με τις απόψεις γονιών και παιδαγωγών». Εκπονήθηκε από την κ. Ευθυμία Πεντέρη. Επόπτης καθηγητής κ. Κωνσταντίνος Πετρογιάννης.

3. Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία του Δ.Π.Θ. Τίτλος διατριβής: «Συσχέτιση των απόψεων των εκπαιδευτικών των διαπολιτισμικών γυμνασίων για τους αλλόγλωσσους μαθητές και των στάσεων απέναντι τους κατά τη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας». Εκπονήθηκε από την κ. Βασιλική Βόντσα. Επόπτρια καθηγήτρια κ. Λέλα Γώγου.
4. Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία του Δ.Π.Θ. Τίτλος διατριβής: «Η διαχείριση των εθνοπολιτισμικών ταυτοτήτων των εκπαιδευτικών στη σχέση τους με τα παιδιά προσχολικής ηλικίας της μειονότητας της Θράκης: Το παράδειγμα επεξεργασίας αφηγηματικών - λογοτεχνικών κειμένων στο Νηπιαγωγείο». Εκπονήθηκε από την κ. Βηθλεέμ Τσιτάκη. Επόπτρια καθηγήτρια κ. Παρασκευή Κουφάκη.
5. Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του ΔΠΘ. Τίτλος Διατριβής: «Πολυπολιτισμικότητα και σχολική τάξη. Ρατσιστικός εκφοβισμός / θυματοποίηση στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση». Εκπονήθηκε από την κ. Βασιλική Παπαντή. Επόπτρια καθηγήτρια κ. Δέσποινα Σακκά.

7. Διοικητικό Έργο

Συμμετοχή σε επιτροπές του τμήματος:

Ακαδημαϊκό έτος 2010-2011:

Επιτροπή Φοιτητικών θεμάτων.

Επιτροπή Έκδοσης Προγραμμάτων Σπουδών και Πληροφόρησης.

Επιτροπή Υπευθύνου 2^{ου} Έτους.

Ακαδημαϊκό έτος 2011-2012:

Επιτροπή Φοιτητικών θεμάτων.

Επιτροπή Διεθνούς Πληροφόρησης και Έρευνας.

Επιτροπή Υπευθύνου 3^{ου} Έτους.

Ακαδημαϊκό έτος 2012-2013:

Επιτροπή Φοιτητικών θεμάτων.

Επιτροπή Διεθνούς Πληροφόρησης και Έρευνας.

Ακαδημαϊκά έτη 2014-2016:

Επιτροπή κτηριακών υποδομών, ασφάλειας και υγιεινής.

Επιτροπή Προγράμματος προπτυχιακών σπουδών.

Από τον Ιανουάριο του 2015 έως τον Σεπτέμβριο του 2018:

Μέλος της Συντονιστικής Επιτροπής του ΠΜΣ «Καινοτόμες Παιδαγωγικές Προσεγγίσεις σε Πολυπολιτισμικά Εκπαιδευτικά Περιβάλλοντα του Τμήματος Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία του ΔΠΘ.

Από τις 14/01/2015:

Διευθυντής του Εργαστηρίου Ψυχολογίας του Παιδιού.

Συμμετοχή σε επιτροπές της Σχολής Επιστημών Αγωγής:

Ακαδημαϊκό έτος 2010-2011:

Αναπληρωματικό μέλος της Επιτροπής Βιβλιοθήκης της Σχολής.

Ακαδημαϊκό έτος 2011-2012:

Επιτροπή πρόχειρων διαγωνισμών για την προμήθεια πάσης φύσεως υλικών, συγγραμμάτων, βιβλίων, περιοδικών, και εκτελέσεων βιβλιοδεσιών για τη βιβλιοθήκη της Σχολής Επιστημών Αγωγής.

Ακαδημαϊκό έτος 2012-2013:

Τακτικό μέλος της Επιτροπής Βιβλιοθήκης της Σχολής.

Επιτροπή πρόχειρων διαγωνισμών για την προμήθεια πάσης φύσεως υλικών, συγγραμμάτων, βιβλίων, περιοδικών, και εκτελέσεων βιβλιοδεσιών για τη βιβλιοθήκη της Σχολής Επιστημών Αγωγής.

Ακαδημαϊκό έτος 2013-2016:

Τακτικό μέλος της Επιτροπής Βιβλιοθήκης της Σχολής

Συμμετοχή σε διοικητικό έργο του πανεπιστημίου:

Υπεύθυνος του τομέα Ξάνθης της Δομής Συμβουλευτικής και Προσβασιμότητας του ΔΠΘ. Ιδρυματικά υπεύθυνη του έργου για το ΔΠΘ, Μαρία Σαμακουρή.

Μέλος σε τριμελείς εισηγητικές επιτροπές:

1. Για την πλήρωση της θέσης λέκτορα με γνωστικό αντικείμενο «Κοινωνική Ψυχολογία» που προκήρυξε το Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Κρήτης.

Συμμετοχή σε εκλεκτορικά σώματα:

1. Συμμετοχή σε εκλεκτορικό σώμα στο Τμήμα Ψυχολογίας του Α.Π.Θ. για την εκλογή λέκτορα στο γνωστικό αντικείμενο «Οργανωτική Κοινωνική Ψυχολογία».
2. Συμμετοχή σε εκλεκτορικό σώμα στο Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία του Δ.Π.Θ. για την εκλογή λέκτορα στο γνωστικό αντικείμενο «Γνωστική Ψυχολογία και Γλωσσική Ανάπτυξη».

8. Άλλη Επιστημονική Δραστηριότητα

8.1 Κρίσεις άρθρων

Οκτώ κρίσεις άρθρων σε διεθνή περιοδικά. Αναλυτικά: Δύο κρίσεις άρθρων στο περιοδικό *Political Psychology* (2012, 2016), μια κρίση άρθρου στο περιοδικό *Frontiers in Personality Science and Individual Differences* (2013), μια κρίση άρθρου στο περιοδικό *International Journal of Electronic Governance* (2012), μια κρίση άρθρου στο περιοδικό *Conflict Management and Peace Science* (2013), μια κρίση άρθρου στο ηλεκτρονικό περιοδικό *Social Sciences* (2014), μια κρίση άρθρου στο περιοδικό *Hellenic Journal of Psychology* (2014), μια κρίση άρθρου στο *European Journal of Social Psychology* (2015). Τέσσερις κρίσεις άρθρων σε ελληνικό περιοδικό, στο περιοδικό *Ψυχολογία* (2011, 2014, 2015, 2016). Τέσσερις κρίσεις

άρθρων στο περιοδικό «Έρευνα στην Εκπαίδευση» (2013, 2014, 2016). Δύο κρίσεις άρθρων στην Επετηρίδα του Τμήματος Ψυχολογίας του Α.Π.Θ. (2013).

8.2 Συμμετοχή σε επιστημονικές εταιρείες

Μέλος της Ελληνικής Ψυχολογικής Εταιρείας (ΕΛ.Ψ.Ε.)

9. Επαγγελματική Εμπειρία

Οκτώβριος 2007- Μάιος 2009: Ψυχολόγος στο Σωφρονιστικό Κατάστημα Κράτησης Αηλίκων Κασσαβέτειας, Βόλου, υπαγόμενος στο Υπουργείο Δικαιοσύνης.

Μάρτιος 2002-Μάιος 2003: Στρατιωτική θητεία στον Ελληνικό Στρατό. Υπηρετήσα στο Υγειονομικό με την ειδικότητα του Ψυχολόγου. Τα καθήκοντα μου περιελάμβαναν περιοδείες σε μονάδες για την διενέργεια διαγνωστικών συνεντεύξεων με τους στρατιώτες των μονάδων και την υποβολή εκθέσεων για της συνθήκες διαβίωσης και την ψυχοσωματική κατάσταση των στρατιωτών.

B. Αναλυτικό Υπόμνημα Εργασιών

Διδακτορική Διατριβή

Sapountzis, A. (2003). The dilemma of patriotism vs. nationalism: Greek political party members talk about the Macedonian issue. Αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο του Lancaster, Μεγάλη Βρετανία.

Στις κοινωνικές επιστήμες αλλά και σε πολιτικό επίπεδο γίνεται συχνά μια διαφοροποίηση μεταξύ δύο ιδεατών εθνικών φρονημάτων. Το πρώτο συχνά παρουσιάζεται να διέπεται από τη λογική και να έχει αμυντική χροιά και ονομάζεται πατριωτισμός. Από την άλλη ο εθνικισμός παρουσιάζεται ως παράλογος και επιθετικός. Ενώ κάποιοι ερευνητές συνεχίζουν να χρησιμοποιούν το διαχωρισμό

πατριωτισμός/εθνικισμός ως αναλυτικό εργαλείο, ο διαχωρισμός αυτός σε ακαδημαϊκό επίπεδο αποτέλεσε αντικείμενο κριτικής. Πιο συγκεκριμένα, κάποιοι συγγραφείς άσκησαν κριτική στη χρήση του διαχωρισμού εθνικισμός/πατριωτισμός διότι αποκρύπτει το γεγονός ότι και οι δύο τύποι εθνικών φρονημάτων προϋποθέτουν ότι ο κόσμος είναι διαιρεμένος σε εθνικές κατηγορίες (ο «φυσικός» διαχωρισμός του κόσμου σε έθνη-κράτη). Το θέμα αυτό έχει εξεταστεί σε βάθος από τον Billig (1995), ο οποίος υποστηρίζει ότι ο διαχωρισμός ανάμεσα σε εθνικισμό και πατριωτισμό αντιπροσωπεύει μία ρητορική λύση σε ένα δίλημμα που εμφανίζεται συχνά σε συζητήσεις γύρω από εθνικά θέματα. Συγκεκριμένα ο Billig υποστηρίζει ότι οι ομιλητές από τη μία οφείλουν να αναγνωρίσουν την ύπαρξη του «κόσμου των εθνών» (και την ύπαρξη του δικού τους έθνους) ενώ από την άλλη πρέπει να προστατεύσουν τους εαυτούς τους από πιθανές κατηγορίες ότι υιοθετούν παράλογες κατηγορικές σκέψεις. Ο Billig υποστηρίζει ότι κοινωνικοί επιστήμονες, πολιτικοί αλλά και συνηθισμένοι άνθρωποι μπορούν να χειριστούν το δίλημμα αυτό παρουσιάζοντας το επιχείρημα ως βασισμένο στη λογική (πατριωτισμό), και προβάλλοντας την παράλογη πλευρά της (εθνικής) κατηγορικής σκέψης στους «άλλους» που κατονομάζονται «εθνικιστές».

Η διδακτορική διατριβή ερευνά τον τρόπο με τον οποίο οργανωμένα μέλη πολιτικών κομμάτων στην Ελλάδα χειρίστηκαν διλήμματα εθνικού περιεχομένου στο λόγο τους και χρησιμοποίησαν το διαχωρισμό μεταξύ εθνικισμού και πατριωτισμού. Ελήφθησαν 54 συνεντεύξεις έχοντας σα θέμα το Μακεδονικό ζήτημα και αναλύονται οι διαφορετικοί τρόποι με τους οποίους οι συμμετέχοντες χειρίστηκαν το δίλημμα πατριωτισμός/εθνικισμός. Ειδικότερα χρησιμοποιήθηκαν τεχνικές ανάλυσης λόγου (discourse analysis) για να καταδείξουν πως ο εθνικισμός και ο πατριωτισμός χρησιμοποιούνταν στο λόγο ούτως ώστε να δικαιολογήσουν ή να ενοχοποιήσουν συγκεκριμένες πολιτικές απόψεις. Σε άλλα κεφάλαια της διδακτορικής διατριβής αναλύονται οι τρόποι με τους οποίους οι συμμετέχοντες παρουσίασαν την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας ως απειλή για να ταυτιστούν με τον πατριωτικό πόλο του διλήμματος. Ένα από τα ευρήματα ήταν ότι οι συμμετέχοντες, κατασκευάζοντας τη FYROM ως υποστηριζόμενη από πανίσχυρες χώρες και την Ελλάδα σε αντιδιαστολή ως μικρή και ανίσχυρη, μπορούσαν να επιχειρηματολογήσουν εναντίον τους κράτους της FYROM χωρίς να διατρέχουν τον κίνδυνο να χαρακτηριστούν εθνικιστές. Βρέθηκε επίσης, σε αντίθεση με τον Billig, ότι αναφορές σε συναισθήματα και όχι ρητορικές αναφορές στη λογική

χρησιμοποιούνταν κατά περίπτωση για να δικαιολογήσουν εθνικά φρονήματα. Τέλος, εξετάζεται ο τρόπος με τον οποίο χρησιμοποιείται το «εθνικό συμφέρον» ως ρητορικό επιχείρημα. Το «εθνικό συμφέρον» συνήθως θεωρούνταν ένα και μοναδικό (δεν υπάρχουν διαφορετικά εθνικά συμφέροντα) καθώς επίσης και αντικειμενικό. Ήταν συχνά δύσκολο για τους συμμετέχοντες να μη μιλήσουν με όρους «εθνικού συμφέροντος» όταν επιχειρηματολογούσαν για την κρίση με τη FYROM, ενώ ακόμα και άτομα που δεν παραδεχόταν την ύπαρξη εθνικού συμφέροντος (μέλη του ΚΚΕ) το χρησιμοποιούσαν στο λόγο τους για να υποστηρίξουν την πολιτική που ακολούθησε το κόμμα τους.

Άρθρα δημοσιευμένα σε περιοδικά και επετηρίδες με σύστημα κριτών

- 1. Αντώνης Σαπουντζής (2005). Η εναλλαγή ιδιαίτερων/εθνικών και οικουμενικών θεμάτων στη διαχείριση του διλήμματος Εθνικισμός/Πατριωτισμός , *Ψυχολογία*, 12 (4), 624-642.**

Το άρθρο αυτό προσπαθεί να εξετάσει τα ρητορικά εργαλεία με τα οποία οι ομιλητές παρουσίασαν τον εαυτό τους ως πατριώτη, αποποιούμενοι παράλληλα πιθανές κατηγορίες ότι είναι εθνικιστές. Οι ομιλητές συμμετείχαν σε μία έρευνα για τον εθνικισμό. Ελήφθησαν συνεντεύξεις από 57 άτομα τα οποία ήταν οργανωμένα μέλη των έξι μεγαλύτερων πολιτικών κομμάτων στην Ελλάδα κατά την περίοδο της έρευνας. Για την συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν ανοικτές συνεντεύξεις που είχαν ως θέμα το «Μακεδονικό ζήτημα». Μετά από την απομαγνητοφώνηση τους αναλύθηκαν βάση τεχνικών ανάλυσης λόγου (Edwards, 1997; Potter, 1996; Wetherell & Potter, 1987). Βρέθηκε ότι σε πολλές περιπτώσεις οι συμμετέχοντες χρησιμοποιούσαν εναλλάξ ιδιαίτερα/εθνικά και οικουμενικά θέματα προκειμένου να παρουσιαστούν ως πατριώτες. Συχνά δηλαδή οι συμμετέχοντες ισχυριζόταν ότι υποστήριζαν την Ελλάδα στη συγκεκριμένη κρίση, όχι γιατί ήταν η χώρα τους αλλά γιατί είχαν παραβιαστεί κάποιες παγκόσμια αποδεκτές αρχές.

- 2. Sapountzis, A., Figgou, E., Pantazis, P., Laskaridis, G., Papastavrou, D., Bozatzis, N. & Gardikiotis, A. (2006). Immigration and European Integration in Greece: Greek national identity and the “Other within”. *Westminster Papers in Communication and Culture*, 3 (3), 27-48.**

Τις τελευταίες δύο δεκαετίες η ελληνική κοινωνία έχει μετατραπεί σε μια πολυ-πολιτισμική κοινωνία λόγω της έλευσης μεταναστών κυρίως από την Αλβανία και την ανατολική Ευρώπη. Παράλληλα η Ελλάδα έχει ενσωματωθεί πλήρως στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Μέσα σε αυτό το κοινωνικό πλαίσιο η σχέση της Ελληνικής εθνικής ταυτότητας με την Ευρώπη και τους μετανάστες «άλλους» έχει γίνει θέμα καθημερινών συζητήσεων αλλά και αντικείμενο επιστημονικής διερεύνησης. Το άρθρο αυτό ακολουθώντας τη θεωρητική προσέγγιση της ανάλυσης λόγου (Edwards, 1997; Edwards & Potter, 1992; Potter, 1996; Potter & Wetherell, 1987) εξετάζει τον τρόπο που οι Έλληνες κατασκεύασαν την ελληνική εθνική ταυτότητα σε σχέση με τη μετανάστευση και την Ευρωπαϊκή ενσωμάτωση μέσα στα πλαίσια μίας συνέντευξης. Βρέθηκε ότι οι συμμετέχοντες στρατηγικά χρησιμοποίησαν τα στερεότυπα για τους μετανάστες με στόχο να αποποιηθούν κατηγορίες ρατσισμού, ενώ τα στερεότυπα που αφορούσαν την Ευρώπη συνδέονταν περισσότερο με την μετέωρη τοποθέτηση της Ελλάδας ανάμεσα σε Ανατολή και Δύση (Bozatzis, 1998; Herzfeld, 1987).

3. Sapountzis, A. (2008). Towards a critical social psychological account of national sentiments: patriotism and nationalism revisited. Social and Personality Psychology Compass, 2 (1), 34-50.

Το άρθρο αυτό προβαίνει σε μια κριτική ανάλυση των εθνικών φρονημάτων του πατριωτισμού και του εθνικισμού, όπως αυτά έχουν εξεταστεί στο χώρο της κοινωνικής ψυχολογίας. Εστιάζει σε έρευνες στάσεων, ψυχαναλυτικές θεωρίες αλλά και έρευνες βασισμένες στη θεωρία των κοινωνικών ταυτοτήτων που έχουν ερευνήσει το συγκεκριμένο ζήτημα. Ασκώντας κριτική τόσο στο θεωρητικό διαχωρισμό των δύο φρονημάτων όσο και στον τρόπο που αυτός έχει εξεταστεί εμπειρικά μέσα από το πρίσμα του κοινωνικού συνδομισμού και της ανάλυσης λόγου προτείνει την αντιμετώπιση των δυο αυτών φρονημάτων ως ενός ιδεολογικού διλήμματος που αντιμετωπίζουν οι άνθρωποι όταν μιλούν για τα έθνη- κράτη και τις εθνικές τους ταυτότητες: Από τη μια είναι λογικό και θεμιτό να υποστηρίξει τη χώρα του σε σχέση με άλλες χώρες, αλλά παράλληλα τα άτομα θα πρέπει να αποποιούνται «υπερβολές» που θα μπορούσαν να τα αφήσουν εκτεθειμένα σε κατηγορίες εθνικισμού και προκατάληψης. Αυτό που προτάσσεται ως εμπειρική ανάλυση είναι η

εξέταση της χρήσης των εθνικών φρονημάτων στο λόγο καθώς και των σημείων που οι ομιλητές μπορεί να αντιμετωπίζουν ως δυνητικά «προβληματικά» μέσα στα πλαίσια μιας συζήτησης με «εθνικό» περιεχόμενο.

- 4. Figgou, L., Sapountzis, A., Bozatzis, N., Gardikiotis, A., & Pantazis, P. (2011). Constructing the stereotype of immigrants' criminality: Accounts of fear and risk in talk about immigration to Greece. Journal of Community & Applied Social Psychology, 21, 164-177.**

Αυτό το άρθρο διερευνά τη «δια/του λόγου» (discursive) κατασκευή του στερεοτύπου της εγκληματικότητας των μεταναστών στην Ελλάδα σε συνεντεύξεις με κατοίκους (ανατολικών και δυτικών συνοικιών) της Θεσσαλονίκης. Η ανάλυση που υιοθετεί την προσέγγιση της «δια/του λόγου» ψυχολογίας δείχνει ότι ο φόβος και η ανασφάλεια αναπαρίστανται ως «εκ των ων ουκ άνευ» συνέπειες της μετανάστευσης στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα, δυο διαφορετικές γραμμές επιχειρηματολογίας χρησιμοποιούνται από τους συμμετέχοντες για να αιτιολογήσουν την πρόκληση του φόβου. Σύμφωνα με την πρώτη, ο φόβος συνιστά απόρροια της ευρείας στερεοτυπικής αναπαράστασης των μεταναστών ως εγκληματιών. Η στερεοτυπική αυτή αναπαράσταση αποδίδεται στα μέσα μαζικής ενημέρωσης και σε μη προσδιορισμένους «άλλους». Σύμφωνα με τη δεύτερη, πιο συχνά εμφανιζόμενη στις συνεντεύξεις, γραμμή επιχειρηματολογίας, ο φόβος πηγάζει από μια «ορθολογική εκτίμηση» της πιθανότητας συμμετοχής των μεταναστών σε εγκληματικές πράξεις, η οποία με τη σειρά της βασίζεται στις άθλιες συνθήκες διαβίωσής τους στην Ελλάδα. Θεμελιωμένο στη ρητορική της διακινδύνευσης, το στερεότυπο της εγκληματικότητας των μεταναστών στην Ελλάδα χρησιμοποιείται για να δικαιολογήσει την ανάγκη προστασίας της «ενδοομάδας» από τις «ομάδες των μεταναστών» μέσα από πρακτικές παρακολούθησης και ελέγχου της μετανάστευσης.

- 5. Sapountzis, A., Figgou, L., Bozatzis, N., Gardikiotis, A., & Pantazis P. (2013). 'Categories We Share': Mobilising Common In-groups in Discourse on Contemporary Immigration in Greece. Journal of Community & Applied Social Psychology, 23 (4), 347-361.**

Η μείωση της προκατάληψης έχει προσελκύσει το ενδιαφέρον της κοινωνικής ψυχολογίας τόσο σε θεωρητικό όσο και σε εφαρμοσμένο επίπεδο. Σύμφωνα με τις βασικές αρχές της Θεωρίας της Κοινωνικής Ταυτότητας, ο επαναπροσδιορισμός των ορίων των ομάδων συχνά θεωρείται ως ένα απαραίτητο πρώτο βήμα στην καταπολέμηση της προκατάληψης, καθώς η ενδο-ομαδική εύνοια όταν αλλάζουν τα όρια των κατηγοριών διαχέεται στις προηγούμενα διακριτές ταυτότητες. Το άρθρο αυτό παραθέτει μια επισκόπηση της σχετικής έρευνας και ακολουθώντας την οπτική της ανάλυσης λόγου υποστηρίζει ότι η επανακατηγοριοποίηση μπορεί να θεωρηθεί ως ένα ρητορικό «εφόδιο» που χρησιμοποιούν οι άνθρωποι στο λόγο για να πετύχουν κάποιους ρητορικούς στόχους. Το επιχείρημα αυτό στοιχειοθετείται με δεδομένα από την Ελλάδα με Έλληνες συμμετέχοντες που χρησιμοποίησαν στο λόγο τους κοινές κατηγορίες ανάμεσα στους ίδιους και τους μετανάστες. Οι συμμετέχοντες κινητοποίησαν διαφορετικές κοινές ταυτότητες της ένδο-ομάδας βάση της κοινής ανθρώπινης φύσης, της κοινής εθνοτικής καταγωγής καθώς και βάση της κοινής εμπειρίας της μετανάστευσης που μοιράζονται με τους μετανάστες στην Ελλάδα. Ορισμένες φορές οι κατηγορίες αυτές κατασκευάζονται για να διαχωρίσουν τους μετανάστες διαφορετικής εθνοτικής προέλευσης, υποστηρίζοντας ότι δεν μπορούν να ενσωματωθούν στην ελληνική κοινωνία, ενώ άλλες φορές οι κατηγορίες αυτές χρησιμοποιούνταν για να αποποιηθούν οι συμμετέχοντες πιθανές κατηγορίες ότι είναι προκατειλημμένοι.

6. Sapountzis, A. (2013). Dominant group members talk about the acculturation of immigrants in Greece: who is in charge of the acculturation process? Hellenic Journal of Psychology, 10 (1), 24-46.

Η έρευνα στο πεδίο του επιπολιτισμού έχει εστιάσει κυρίως στην προσαρμογή των μεταναστών στις κοινωνίες υποδοχής. Μέσα στην ερευνητική αυτή παράδοση γίνεται ευρέως αποδεκτό ότι η κοινωνία υποδοχής σε μεγάλο βαθμό μπορεί να καθορίζει τις επιλογές που έχουν οι μετανάστες όσον αφορά τον επιπολιτισμό τους. Η παρούσα μελέτη εστιάζει στο πως ένα δείγμα Ελλήνων συμμετεχόντων (N= 38) από την πόλη της Θεσσαλονίκης κατασκευάζουν τον επιπολιτισμό των μεταναστών στο λόγο τους.

Υποστηρίζεται ότι από την οπτική της ανάλυσης λόγου, το κύριο μοντέλο επιπολιτισμού του Berry δεν έχει καταφέρει να λάβει υπόψη του σοβαρές παραμέτρους σχετικά με το πώς η κυρίαρχη ομάδα «κατασκευάζει» την προσαρμογή των μεταναστών στην κοινωνία της χώρας υποδοχής.

7. Sapountzis, A. & Condor, S. (2013). Conspiracy accounts as intergroup theories: Challenging dominant understandings of social power and political legitimacy. *Political Psychology*, 34 (5), 731-752.

Οι θεωρίες συνομοσίας συχνά θεωρούνται μια μη-τυπική, παθολογική μορφή πολιτικού στοχασμού, και ένα πολύ μικρό μέρος της εμπειρικής δουλειάς έχει ασχοληθεί με το πώς καθημερινά δρώντα κοινωνικά υποκείμενα αναφέρονται σε πολιτικές συνομοσίες στην επιχειρηματολογία τους. Στο άρθρο αυτό εξετάζουμε τις αυθόρμητες χρήσεις των θεωριών συνομοσίας στα πλαίσια μιας συζήτησης για το Μακεδονικό ζήτημα. Η ανάλυση δείχνει ότι συχνά οι θεωρίες συνομοσίας χρησιμοποιήθηκαν για να καταρρίψουν ρητορικά κυρίαρχες αναπαραστάσεις που απέδιδαν την κρίση για το Μακεδονικό ζήτημα στον Ελληνικό ξενοφοβικό εθνικισμό. Πιο συγκεκριμένα οι θεωρίες συνομοσίας χρησιμοποιήθηκαν συχνά για να αναθεωρηθεί το status της Ελλάδας ως μιας πλειονότητας παρουσιάζοντας τους πολιτικούς αντιπάλους ως έναν όμιλο κρατών αντί για μια έξω-ομάδα, για να επαναπροσδιοριστεί η απειλή απέναντι στην Ελλάδα ως ένα ζήτημα ρεαλιστικού και όχι συμβολικού ανταγωνισμού, και επεκτείνοντας το ιστορικό πλαίσιο αναφοράς ώστε να περικλείει παρελθοντικές αλλά και μελλοντικές απειλές στους Έλληνες πολίτες και το Ελληνικό Κράτος. Συμπερασματικά, σημειώνουμε ότι η χρήση θεωριών συνομοσίας μπορεί να γίνει στα πλαίσια περίπλοκων καθημερινών επιχειρημάτων που αφορούν τις διομαδικές σχέσεις και να θέσει σε δοκιμασία κυρίαρχες ιδεολογικές παραδοχές σχετικά με την κοινωνική κυριαρχία και πολιτική νομιμότητα. Από την άποψη αυτή οι θεωρίες συνομοσίας μπορούν να θεωρηθούν ως μια πρωτοτυπική μορφή διομαδικών αναπαραστάσεων.

8. Σαπουντζής, Α. (2013). Ιδεολογικά διλήμματα για τον επιπολιτισμό των παιδιών των μεταναστών στα πλαίσια του ελληνικού σχολείου. *Επετηρίδα του Τμήματος Ψυχολογίας του Α.Π.Θ.*, 446-473.

Η μελέτη της πολιτισμικής προσαρμογής των μεταναστών στις χώρες υποδοχής αποτελεί βασικό κομμάτι της κοινωνικο-ψυχολογικής έρευνας λόγω των μετακινήσεων πληθυσμών ειδικά στο Δυτικό κόσμο. Το μοντέλο του Berry αποτελεί βασικό εργαλείο στην προσπάθεια αυτή, εστιάζοντας στις στάσεις/στρατηγικές επιπολιτισμού που ακολουθούν οι πολιτισμικές ομάδες που έρχονται σε επαφή. Τα τελευταία χρόνια δίνεται έμφαση επίσης στις στρατηγικές επιπολιτισμού που υποστηρίζει η πλειονοτική ομάδα της χώρας υποδοχής, καθώς υποστηρίζεται ότι παίζουν καθοριστικό ρόλο στις στάσεις/ στρατηγικές που θα ακολουθήσουν οι μετανάστες στη συγκεκριμένη χώρα. Το παρόν άρθρο ακολουθώντας την προσέγγιση της ανάλυσης λόγου εξετάζει το πως η πλειονοτική ομάδα των Ελλήνων μιλά για τον επιπολιτισμό των παιδιών των μεταναστών στα πλαίσια του σχολείου. Το βασικό επιχείρημα είναι ότι το κυρίαρχο μοντέλο επιπολιτισμού ακολουθώντας το θετικιστικό παράδειγμα των στάσεων που υποστηρίζει ότι τα άτομα επιλέγουν συγκεκριμένες στάσεις/ στρατηγικές επιπολιτισμού δεν μπορεί να διαγνώσει και να αναλύσει τις πιθανές αντιφάσεις που μπορεί να παρουσιάζονται στο λόγο των ατόμων που μιλούν για τον επιπολιτισμό των παιδιών των μεταναστών.

9. Σαπουντζής Α. & Χατζηστεργίου, Μ. (2013). Η κατασκευή του ετεροσεξισμού στο λόγο των νέων: το δίλημμα «κανονικότητας» και «δικαιωμάτων». Ψυχολογία, 20 (1), 82-99.

Η μελέτη της προκατάληψης απέναντι στα ομοφυλόφιλα άτομα έχει αρχίσει να αποτελεί βασικό πεδίο κοινωνικο-ψυχολογικής έρευνας τα τελευταία χρόνια. Ένα σημαντικό κομμάτι της έρευνας προσπάθησε να εξετάσει τις αρνητικές, ομοφοβικές, στάσεις απέναντι στα ομοφυλόφιλα άτομα, καθώς και τις διάφορες μεταβλητές που φαίνεται να σχετίζονται με την ομοφοβία. Αν και η ερευνητική αυτή παράδοση έχει προσφέρει σημαντικά στη διερεύνηση του φαινομένου, νεότερες προσεγγίσεις βασισμένες στη στροφή στο λόγο στην κοινωνική ψυχολογία δίνουν έμφαση στην ύπαρξη διλημματικών απόψεων στην ευρύτερη κοινωνία. Το παρόν άρθρο αντλώντας από την ερευνητική παράδοση της ανάλυσης λόγου και των ιδεολογικών διλημμάτων εξετάζει τον τρόπο που άτομα στη μετεφηβική ηλικία, σε μια μικρή κωμόπολη της βόρειας Ελλάδας κατασκευάζουν στο λόγο τους την ομοφυλοφιλία. Υποστηρίζεται ότι συχνά οι συμμετέχοντες από τη μια χρησιμοποιούσαν διάφορες στρατηγικές για

να αποποιηθούν την προκατάληψη απέναντι στην ομοφυλοφιλία, ενώ από την άλλη εξέφραζαν στο λόγο τους την αντίθεση τους σε συγκεκριμένα δικαιώματα των ομοφυλοφίλων. Τα διλήμματα αυτά εξετάζονται σε σχέση με τον τρόπο εκφοράς τους αλλά και σε σχέση με τις ιδεολογίες από τις οποίες φαίνεται να αντλούν.

10. Σαπουντζής, Α. (2013). Η πολιτειότητα ως ρητορικό εφόδιο κατά της μετανάστευσης στο λόγο για την απόδοση ιθαγένειας στους μετανάστες: Η περίπτωση της εφημερίδας Α1. Ψυχολογία, 20 (4), 446-464.

Συχνά στις κοινωνικές και τις πολιτικές επιστήμες γίνεται ένας διαχωρισμός ανάμεσα σε εθνοτικό και πολιτειακό εθνικισμό για να περιγραφούν διαφορετικοί τύποι εθνικού «ανήκειν». Στην κοινωνική ψυχολογία όπου επίσης έχει χρησιμοποιηθεί ο διαχωρισμός αυτός, συχνά υποστηρίζεται ότι άτομα που δομούν το εθνικό τους «ανήκειν» βάση του εθνοτικού εθνικισμού παρουσιάζουν υψηλά ποσοστά προκατάληψης απέναντι σε μετανάστες. Το άρθρο αυτό αντλώντας από τη στροφή στο λόγο στην κοινωνική ψυχολογία εξετάζει την αρθρογραφία της εφημερίδας Α1, που πρόσκειται στο ΛΑ.Ο.Σ., και αναφέρεται στο νόμο 3838/2010 που αποδίδει την ελληνική ιθαγένεια σε μέρος των μεταναστών βάση συγκεκριμένων κριτηρίων. Βρέθηκε ότι η πολιτειότητα χρησιμοποιούνταν για να υποστηρίξει τον αποκλεισμό των μεταναστών από την απόδοση ελληνικής ιθαγένειας, ενώ οι αρθρογράφοι φαίνεται να αντλούσαν τόσο από τον πολιτειακό όσο και τον εθνοτικό εθνικισμό για την κατασκευή των ταυτοτήτων τόσο των Ελλήνων όσο και των μεταναστών.

11. Sapountzis, A., & Vikka, K. (2015). Psychologization in talk and the perpetuation of racism in the context of the Greek school. *Social Psychology of Education*, 18 (2), 373-391.

Υποστηρίζεται συχνά ότι η άνοδος των ψυχο-επιστημών έχει οδηγήσει σε ένα νέο τρόπο κατανόησης της υποκειμενικότητας. Αν και το νέο αυτό πλαίσιο έχει χρησιμοποιηθεί από την πλευρά των πολιτειακών θεσμών για διοικητικούς και ρυθμιστικούς σκοπούς, γρήγορα έγινε κτήμα του κοινού νου και η γλώσσα και οι έννοιες της ψυχολογίας άρχισαν να αποτελούν ερμηνευτικό εφόδιο των κοινωνικών δραστών. Ερευνητές συχνά υποστηρίζουν ότι λόγοι περί ψυχολογικοποίησης έχουν

χρησιμοποιηθεί τόσο από ερευνητές όσο και από απλούς ανθρώπους στην προσπάθεια εξήγησης της διομαδικής σύγκρουσης, υποβιβάζοντας πολλές φορές διομαδικές διαδικασίες σε διατομικά ή ενδοψυχικά θέματα. Στην έρευνα αυτή εξετάζεται ο τρόπος με τον οποίο γονείς κινητοποιούν ψυχολογικές έννοιες στο λόγο τους για να προσφέρουν λογοδοσία για τη συμπεριφορά των παιδιών των μεταναστών στο ελληνικό σχολείο. Ακολουθώντας μεθοδολογικά το παράδειγμα της Κριτικής Κοινωνικής Λογοψυχολογίας, υποστηρίζεται ότι συχνά λόγοι περί ψυχολογίας χρησιμοποιούνταν συχνά για να καταστήσουν την «προβληματική» συμπεριφορά των παιδιών αυτών ως αποτέλεσμα διατομικών ή ενδοψυχικών αιτιών. Οι κατασκευές αυτές επέτρεψαν στους συμμετέχοντες να προσφέρουν λογοδοσία για τη συμπεριφορά των παιδιών των μεταναστών, αποφεύγοντας κατηγορίες προκατάληψης, ενώ ταυτόχρονα ο ρόλος της Ελληνικής πλειονοτικής ομάδας (τόσο ως ο θεσμός του σχολείου, όσο και ως μαθητικός πληθυσμός) στη διαμόρφωση των διομαδικών σχέσεων στο σχολείο παραβλέπονταν.

12. Σαπουντζής, Α., Μαυρομμάτης, Γ., Ντομπρίντεν, Τ., & Καρούσου, Α. (2015). Μοντέρνος Ρατσισμός και στάσεις για τη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση: μια συγχρονική έρευνα μεταξύ πρωτοετών και τεταρτοετών φοιτητών του Τμήματος Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία του ΔΠΘ. Έρευνα στην Εκπαίδευση, 4 (1), 195-223.

Το άρθρο αυτό εξετάζει εάν η φοίτηση σε ένα τμήμα που η διδασκαλία της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης έχει κεντρικό ρόλο μπορεί να επηρεάσει τα επίπεδα Μοντέρνου και Κλασσικού Ρατσισμού των φοιτητών. Συγκεκριμένα παρουσιάζει τα ευρήματα μιας συγχρονικής έρευνας που επιχειρεί να εξετάσει τις στάσεις πρωτοετών και τεταρτοετών φοιτητών του Τμήματος Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης για τη Διαπολιτισμική εκπαίδευση, και παράλληλα να μετρήσει τα επίπεδα Μοντέρνου και Παραδοσιακού Ρατσισμού. Βασική μας υπόθεση είναι ότι η φοίτηση στο τμήμα επηρεάζει τα επίπεδα τόσο του Μοντέρνου και Παραδοσιακού ρατσισμού όσο και τις στάσεις απέναντι στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση. Στην έρευνα συμμετείχαν 139 φοιτητές που συμπλήρωσαν ένα ερωτηματολόγιο αυτο-αναφοράς σχετικά με το θέμα της έρευνας. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι αν και υπήρχε σημαντική διαφορά στάσεων ανάμεσα στο πρώτο και τέταρτο έτος αναφορικά με τις στάσεις απέναντι στη Διαπολιτισμική

εκπαίδευση, δεν υπήρχε διαφορά στις βαθμολογίες στις κλίμακες Παραδοσιακού και Μοντέρνου ρατσισμού. Υποστηρίζεται ότι μια πιθανή εξήγηση αυτού του φαινομενικά παράδοξου ευρήματος μπορεί να είναι το γεγονός ότι το πανεπιστήμιο δεν αποτελεί τη μόνη πηγή διαμόρφωσης των απόψεων των φοιτητών. Επίσης πιθανή εξήγηση αποτελεί το γεγονός ότι οι θεωρίες Μοντέρνου Ρατσισμού αναπτύχθηκαν σε ένα διαφορετικό κοινωνικό πλαίσιο από το ελληνικό, με την αξία του εργατικού προτεσταντικού ήθους να θεωρείται κεντρική στη διαμόρφωση των στάσεων Μοντέρνου Ρατσισμού, η οποία όμως δε φαίνεται να είναι συναφής στο ελληνικό κοινωνικό πλαίσιο.

13. Andreouli, E., Figgou, L., Kadianaki, I., Xenitidou, M. & Sapountzis, A. (2017). 'Europe' in Greece: Lay constructions of Europe in the context of Greek immigration debates. Journal of Community & Applied Social Psychology. Διαθέσιμο στα προσεχή τεύχη του περιοδικού.

Στο άρθρο αυτό εξετάζονται οι «Λόγοι» για την Ευρώπη σε συζητήσεις στην Ελλάδα σχετικά με την απόδοση ιθαγένειας σε μετανάστες αναδεικνύοντας την πολυπλοκότητα της «Ευρωπαϊκότητας» ως ενός συμβολικού επιχειρηματολογικού αποθέματος σε αυτές τις συζητήσεις. Τα δεδομένα αποτελούνται από δύο γύρους δημόσιας διαβούλευσης (2009-2010, 2015) αναφορικά με ένα νέο αμφιλεγόμενο νομοσχέδιο για την ιθαγένεια. Η ανάλυση έδειξε ότι η Ευρώπη αποτελεί μια αμφιλεγόμενη κατηγορία. Από τη μια πλευρά η Ευρώπη συμβολίζει την πρόοδο, αλλά από την άλλη κατασκευάζεται με όρους κατάπτωσης και «μόλυνσης» από την πολυπολιτισμικότητα. Επιπλέον, η ανάλυση μας δείχνει ότι η Ευρώπη μπορεί να κινητοποιηθεί με αντιθετικούς όρους, για να υποστηρίξει αλλά και να αντιταχθεί επιχειρήματα για την απόδοση πολιτειακών δικαιωμάτων σε μετανάστες. Το άρθρο κλείνει εξετάζοντας πως οι διαφορετικές κατασκευές της Ευρώπης εμπλέκονται σε διαδικασίες συμπερίληψης και αποκλεισμού στο πλαίσιο των σύγχρονων συζητήσεων για την πολιτειότητα.

14. Sapountzis, A. & Papanikolaou, M. (2017). Multiculturalism and cultural diversity in discourse: Kindergarten teachers and primary schoolteachers talk about the Muslim minority in Thrace, Greece. Hellenic Journal of Psychology, 14(1), 280-298.

Το άρθρο αυτό εξετάζει τον τρόπο που δάσκαλοι και νηπιαγωγοί στην Κομοτηνή κατασκευάζουν τη Μουσουλμανική μειονότητα στο λόγο τους και πως αυτές οι κατασκευές συνδέονται με διαφορετικές πολιτικές αλλά και εκπαιδευτικές πρακτικές εκτός σχολείου. Σύμφωνα με την αρχή της πολυπολιτισμικότητας η πολιτισμική ετερότητα αποτελεί συστατικό στοιχείο του κράτους και κάθε πολιτισμική ομάδα μπορεί να εκδηλώνει τη διαφορετικότητα της στο δημόσιο χώρο. Από την άλλη η αρχή της αχρωματοψίας υποστηρίζει την ισότητα και ισονομία των πολιτών αλλά η έκφραση της διαφορετικότητας τους εκδηλώνεται μόνο στην ιδιωτική σφαίρα. Το ζήτημα που έχει εξεταστεί βιβλιογραφικά είναι ποια από τις δύο πολιτικές/στάσεις εγείρει τα καλύτερα αποτελέσματα για τις διομαδικές σχέσεις. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι σε διαφορετικά πλαίσια διαφορετικές πολιτικές ή μια μίξη πολιτικών μπορεί να έχουν τα επιθυμητά αποτελέσματα. Στο παρόν άρθρο μέσα από ανοικτές ημι-δομημένες συνεντεύξεις εξετάζεται πως οι δάσκαλοι και οι νηπιαγωγοί μιλούν με όρους πολυπολιτισμικότητας ή αχρωματοψίας ανάλογα με τον τρόπο κατασκευής της ταυτότητας της μειονότητας. Όταν αυτή κατασκευαζόταν με όρους θρησκείας υποστηριζόταν ότι θα έπρεπε να ακολουθηθούν ή ακολουθούνταν πολυπολιτισμικές πρακτικές, ενώ όταν η μειονότητα κατασκευαζόταν με όρους εθνοτικών ή εθνικών, οι εκπαιδευτικοί προτιμούσαν στρατηγικές αχρωματοψίας. Τα αποτελέσματα συζητιούνται σε σχέση με το ευρύτερο μακρο-κοινωνικό πλαίσιο που σχετίζεται με τις διομαδικές σχέσεις στη Θράκη.

15. Early childhood sexuality education: Future educators' attitudes and considerations. *Research in Education*, 99(1), 56-68.

Στη συγκεκριμένη μελέτη διερευνήθηκαν οι στάσεις και οι προβληματισμοί των νέων που φοιτούν σε Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία, σχετικά με την εκπαίδευση παιδιών προσχολικής ηλικίας σε θέματα σεξουαλικής αγωγής. Πρόκειται για μια ποιοτική έρευνα κατά την οποία διεξήχθησαν ημι-δομημένες συνεντεύξεις σε δύο ομάδες φοιτητών. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, οι φοιτητές που ολοκλήρωσαν -κατά τη φοίτησή τους στο Πανεπιστήμιο- επιτυχώς μάθημα περί της σεξουαλικής αγωγής στο σχολείο υπέδειξαν το θέμα ως βασικό προς διδασκαλία στο νηπιαγωγείο. Επιπλέον, εξέφρασαν προβληματισμούς περί των ελλείψεων της ελληνικής βιβλιογραφίας επί του ζητήματος και επέδειξαν

μεγαλύτερη ετοιμότητα να διδάξουν περί σεξουαλικής αγωγής στους μελλοντικούς μαθητές τους. Οι φοιτητές που δεν είχαν παρακολουθήσει σχετικό μάθημα επέδειξαν ανικανότητα ή ακόμη και επικινδυνότητα, αφού αναφέρονταν σε πιθανά θέματα προς παρουσίαση στο νηπιαγωγείο που είναι αναπτυξιακά ακατάλληλα για τα παιδιά. Τα αποτελέσματα υπέδειξαν την ανάγκη για θεωρητική και πρακτική εκπαίδευση των μελλοντικών εκπαιδευτικών.

16. Xenitidou, M. & Sapountzis A. (2018). Qualitative methodologies in the study of citizenship and migration: Introduction to the special issue. *Qualitative Psychology*, 5(1), 77-84.

Το άρθρο αυτό αποτελεί την εισαγωγή του ειδικού τεύχους/αφιερώματος σχετικά με την ποιοτική κοινωνικοψυχολογική έρευνα αναφορικά με την πολιτειότητα. Το βασικό του επιχείρημα εξετάζει τη συνεισφορά της Κοινωνικής Ψυχολογίας στη μελέτη της πολιτειότητας, υποστηρίζοντας ότι μας βοηθά να κατανοήσουμε πως οι κοινωνικοί δράστες κατανοούν αλλά και εμπραγματώνουν την πολιτειότητα στις κοινωνικές τους αλληλεπιδράσεις. Από την πλευρά της Κοινωνικής Ψυχολογίας υποστηρίζεται ότι η ωφέλεια που μπορεί να προκύψει για τον κλάδο από την ενασχόληση με την πολιτειότητα είναι η ταυτόχρονη εξέταση των διαφορετικών επιπέδων ανάλυσης (ενδοατομικό, διατομικό, διομαδικό) μαζί με την προσθήκη ενός επιπέδου που συχνά παραγνωρίζεται από την Κοινωνική Ψυχολογία: του θεσμικού. Με άλλα λόγια πως το θεσμικό πλαίσιο αλληλοεπιδρά με τον τρόπο που τα άτομα κατανοούν το κοινωνικό γίνεσθαι.

17. Sapountzis, A. & Xenitidou, M. (2018). Criteria of citizenship and social inclusion in immigrants' discourse in Greece. *Qualitative Psychology* 5 (1), 155-171.

Τα κριτήρια πάνω στα οποία κατασκευάζεται η έννοια της πολιτειότητας παίζουν καθοριστικό ρόλο στο ποιος μπορεί να γίνει αποδεκτός ως μέλος της πολιτικής κοινότητας. Στο άρθρο αυτό εξετάζεται ο τρόπος με τον οποίο μετανάστες που διαμένουν για μεγάλο χρονικό διάστημα στην Ελλάδα κατασκευάζουν τα κριτήρια της νομοθεσίας για την απόδοση ιθαγένειας και το πως αυτά σχετίζονται με την συμπερίληψη ή τον αποκλεισμό των μεταναστών από την κατηγορία του Έλληνα

πολίτη. Εικοσιπέντε μετανάστες συμμετείχαν σε μια έρευνα με ανοιχτές ημι-δομημένες συνεντεύξεις πάνω στο νόμο Ραγκούση. Η ανάλυση των συνεντεύξεων βασίστηκε στη Λογοψυχολογία, τη Ρητορική Ψυχολογία και τα Ιδεολογικά Διλήμματα και έδειξε ότι συχνά οι μετανάστες γελοιοποιούσαν τα κριτήρια πολιτειότητας που έχει θεσπίσει το Ελληνικό κράτος. Όταν όμως αναφερόταν σε άλλες ομάδες μεταναστών, οι συμμετέχοντες κινητοποιώντας επιχειρήματα νομιμότητας/παρανομίας τις απέκλειαν (ρητορικά) από την πολιτειακή κοινότητα. Η διλημματική αυτή κινητοποίηση της πολιτειότητας γίνεται κατανοητή λόγω της πολυσημίας του όρου «πολιτειότητα», που επιτρέπει την κινητοποίηση του για διαφορετικούς ρητορικούς σκοπούς.

18. Xenitidou, M. & Sapountzis, A. (2018). Admissions of racism in discourse on migration in Greece: Beyond the norm against prejudice? *European Journal of Social Psychology*, 48(6), 801-814.

Η στροφή στο λόγο στην Κοινωνική Ψυχολογία είναι στενά συνδεδεμένη με τη μελέτη της προκατάληψης καθώς ο ρατσιστικός λόγος αποτέλεσε βασικό θέμα των πρωτοποριακών εργασιών της ανάλυσης λόγου. Ένα ευρέως αποδεκτό επιχείρημα ήταν ότι φαίνεται να υπάρχει μια νόρμα κατά της προκατάληψης η οποία ενδημεί στις Δυτικές κοινωνίες: τα άτομα συχνά κινητοποιούν αποποιήσεις του ρατσισμού όταν εκφέρουν αρνητικές γνώμες εναντίον των μεταναστών. Πρόσφατες έρευνες υποστηρίζουν ότι είτε λόγω ιδεολογικών μετατοπίσεων στο ευρύ κοινωνικό περιβάλλον, είτε λόγω του ότι η αποποίηση του ρατσισμού μπορεί να μην είναι η μόνη ρητορική έγνοια των ομιλητών, είναι δυνατόν να βρούμε και αποδοχές του ρατσισμού. Εξετάζουμε πως άνθρωποι στην Ελλάδα, Έλληνες πλειονοτικοί και μετανάστες, κινητοποιούν παραδοχές του ρατσισμού στα πλαίσια συνεντεύξεων πάνω στην μετανάστευση και την πολιτειότητα στην Ελλάδα. Αντλώντας από τα Ιδεολογικά Διλήμματα και την Κριτική Κοινωνική Λογοψυχολογία, υποστηρίζουμε ότι αυτές οι παραδοχές, κατά ειρωνικό τρόπο, εντάσσονται εντός της νόρμας κατά της προκατάληψης και συζητούμε τα αποτελέσματα σε σχέση με το ευρύτερο κοινωνικο-πολιτικό πλαίσιο στην Ελλάδα.

19. Figgou, L. Sapountzis, A. Gorrea, A. & Tzouvelekis, P. (2019).

Acculturation as intergenerational trajectory and accountability concerns in immigrant youth discourse. *Discourse & Society*, 30(5), 465-481.

Στόχος της έρευνας είναι να εξετάσει τους τρόπους με τους οποίους νέοι, δεύτερης γενιάς μετανάστες, μιλούν σε ημι-δομημένες συνεντεύξεις με όρους λογοδοσίας για την επιπολιτισμοποίηση τους και πως προσανατολίζονται σε διαφορετικές στρατηγικές επιπολιτισμοποίησης. Οι συνεντεύξεις έλαβαν χώρα στη Θεσσαλονίκη και σε αυτές συμμετείχαν 6 γυναίκες και 13 άντρες ηλικίας από 21 έως 30 ετών. Η ανάλυση, χρησιμοποιώντας τα εργαλεία της Λογοψυχολογίας και της Ρητορικής Κοινωνικής Ψυχολογίας, έδειξε ότι οι «λόγοι» των συμμετεχόντων περιλάμβαναν πολυδιάστατες χρονικές, διαγενεακές και διομαδικές συγκρίσεις και αντιστίξεις, που εγείραν σημαντικά διλήμματα λογοδοσίας, και εμπειρείχαν ενδιαφέρουσες θεωρητικά εντάσεις και αντιφάσεις. Μέσα από τους συγκριτικούς αυτούς λόγους, οι συμμετέχοντες προσανατολίζονται ταυτόχρονα να κατασκευάσουν τον εαυτό τους ως ενεργά δρών υποκείμενο μιας επιτυχημένης πορείας ενσωμάτωσης, από τη μία, και από την άλλη να επιδείξουν την αφοσίωση τους σε σημαντικούς «άλλους». Ως συμπέρασμα, υποστηρίζεται ότι επιλογή της μιας ή της άλλης στρατηγικής επιπολιτισμοποίησης είναι τελικά αποτέλεσμα της διαχείρισης ιδεολογικών διλημάτων σε συγκεκριμένα ρητορικά πλαίσια.

20. Σαπουντζής, Α. & Χατζοπούλου, Ε. (2019). Ο χρόνος και ο χώρος ως ρητορικά εφόδια για την κατασκευή της ελληνικής εθνικής ταυτότητας: Η μουσουλμανική μειονότητα της Θράκης στο λόγο φοιτητών παιδαγωγικών τμημάτων. *Ψυχολογία*, 24(2), 79-101.

Αν και ο χρόνος όσο και ο χώρος αποτελούν βασικά στοιχεία των ταυτοτήτων, κυρίως των εθνικών και εθνοτικών, οι έννοιες αυτές σπάνια αποτελούν το επίκεντρο της κοινωνικοψυχολογικής έρευνας. Ερευνητές βασισμένοι στη θεωρία της Κοινωνικής Ταυτότητας έχουν υποστηρίξει ότι οι συγκρίσεις της ίδιας εθνικής ταυτότητας σε διαφορετικές χρονικές στιγμές μπορεί να χρησιμοποιηθούν αντί συγκρίσεων με άλλες εθνικές ταυτότητες, πράγμα το οποίο μπορεί να ερμηνευτεί ως απουσία ενδο-ομαδικής μεροληψίας. Από την άλλη ερευνητές που ακολουθούν τη στροφή στο λόγο έχουν εντοπίσει επιχειρηματολογικά αποθέματα στα οποία χρονικές

συγκρίσεις και χωρικές αναπαραστάσεις του έθνους χρησιμοποιούνται από τους ομιλητές, προκειμένου να αποφύγουν δι-εθνικές συγκρίσεις που θα μπορούσαν να επισύρουν κατηγορίες σοβινισμού. Η παρούσα εργασία, αντλώντας από τις θεωρητικές και μεθοδολογικές αρχές της Κριτικής Κοινωνικής Λογοψυχολογίας, εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο φοιτητές παιδαγωγικών τμημάτων στη Θράκη κινητοποιούν το χρόνο και τον τόπο ως γραμμές επιχειρηματολογίας για να κατασκευάσουν την ταυτότητα της Μουσουλμανικής μειονότητας. Υποστηρίζεται ότι συχνά ο χρόνος και ο χώρος χρησιμοποιούνται στα πλαίσια ρητορικών στρατηγικών αποποίησης του ρατσισμού, παρουσιάζοντας τη διαφορετικότητα της μειονότητας ως ζήτημα χρόνου, είτε ως ζήτημα εγκατάστασης σε «αγροτικές» κοινότητες που δεν έχουν ενταχθεί στον αστικό τρόπο ζωής. Τα ευρήματα συζητούνται σε σχέση με το πώς μπορεί η ανάλυση λόγου να προσφέρει ένα τρόπο ενσωμάτωσης του χρόνου και του χώρου στις θεωρητικές αναζητήσεις της κοινωνικής ψυχολογίας αναφορικά με την εθνική ταυτότητα.

21. Sapountzis, A. & Dea, A. (υπό έκδοση). Social class, immigration and the school: Accountability concerns on migration in the discourse of schoolteachers in Greece. *Hellenic Journal of Psychology*.

Η έρευνα αναφορικά με την κοινωνική τάξη στην κοινωνική ψυχολογία είναι σχετικά σπάνια, αν και πρόσφατη παγκόσμια οικονομική κρίση έκανε πολλούς ερευνητές να στρέψουν την προσοχή τους σε ζητήματα που σχετίζονται με την ευρύτερη περιοχή της κοινωνικής τάξης. Μια σημαντική πτυχή στην έρευνα σχετικά με την κοινωνική τάξη αποτελεί η «διαθεματικότητα», η σύμπλεξη με άλλα λόγια της κοινωνικής τάξης με άλλες ταυτότητες, όπως το φύλλο και η εθνότητα. Υποστηρίζεται συχνά ότι οι κοινωνικοί δράστες αναπτύσσουν μια κατανόηση της κοινωνικής τάξης που δεν μπορεί να διαχωριστεί από ζητήματα φύλλου και εθνότητας. Ακολουθώντας μια λογοψυχολογική οπτική, το άρθρο αυτό επιχειρεί να εξετάσει την περιστασιοποιημένη χρήση της έννοιας της κοινωνικής τάξης και παρεμφερών εννοιών, στο λόγο παιδαγωγών, αναφορικά με την παρουσία παιδιών μεταναστών στην ελληνική σχολική τάξη. Η συλλογή των δεδομένων έγινε με τη χρήση ημι-δομημένων συνεντεύξεων σε δώδεκα άτομα σε ένα μικρό χωριό στη βόρεια Χαλκιδική. Εφαρμόζοντας τις αρχές της Κριτικής Κοινωνικής Λογοψυχολογίας, εξετάσαμε πώς ερμηνευτικά ρεπερτόρια σχετικά με την κοινωνική τάξη, όπως

οικονομικό επίπεδο και επαγγελματικό στάτους, κινητοποιούνταν στο λόγο των εκπαιδευτικών αναφορικά με την παρουσία των παιδιών των μεταναστών στη σχολική τάξη, με στόχο να διαχειριστούν «τοπικά» διακυβεύματα, τα οποία όμως είχαν και ευρύτερες ιδεολογικές προεκτάσεις. Υποστηρίζεται ότι μια από τις χρήσεις της κινητοποίησης της κοινωνικής τάξης, ήταν η άρνηση του ρατσισμού, και η διαχείριση της επαγγελματικής ταυτότητας των εκπαιδευτικών.

22. Figgou, L., Michos, I. & Sapountzis, A. (υπό έκδοση, διαθέσιμο στο early view του περιοδικού). Constructions of Participatory Democracy Institutions and Same-Sex Union Rights in Online Public Deliberation in Greece. *Political Psychology*⁵.

Το άρθρο αυτό εξετάζει τις γραμμές επιχειρηματολογίας που αναπτύχθηκαν στη δημόσια διαβούλευση του νόμου για το σύμφωνο συμβίωσης ομόφυλων ζευγαριών στην Ελλάδα. Αντλώντας από τις εξελίξεις της Λογοψυχολογίας και της Ρητορικής Ψυχολογίας στην πολιτική κοινωνική ψυχολογία και την εργογραφία σχετικά με τη σεξουαλική πολιτειότητα, το άρθρο εστιάζει στα επιχειρήματα αναφορικά με κατά πόσο είναι σχετική είναι η δημόσια διαβούλευση με την κατασκευή των δικαιωμάτων και διεκδικήσεων της LGBTQI+ κοινότητας και τι φαίνεται να υπονοεί. Το corpus της ανάλυσης περιλάμβανε 1.000 σχόλια τα οποία αναλύθηκαν με τα εργαλεία της Ρητορικής Ψυχολογίας και της Κριτικής Κοινωνικής Λογοψυχολογίας. Μια συχνή γραμμή επιχειρηματολογίας ασκούσε κριτική στο νομοσχέδιο που προτάθηκε, υποστηρίζοντας ότι δεν είναι ουσιαστική δημοκρατική διαδικασία αλλά ένας τρόπος νομιμοποίησης προειλημμένων αποφάσεων. Επίσης, εμφανώς προκατειλημμένα επιχειρήματα βασιζόταν πάνω στις αρχές της συμμετοχικής δημοκρατίας. Από την άλλη, επιχειρήματα υπέρ της νομοθεσίας, έθεταν υπό αμφισβήτηση το κατά πόσο μπορούν να τίθενται υπό διαβούλευση ανθρώπινα δικαιώματα. Η συνεισφορά των ευρημάτων αυτών εξετάζεται υπό το πρίσμα της συζήτησης αναφορικά με τη συμμετοχική δημοκρατία, την αναπαραγωγή της ετεροκανονικότητας και την αφομοίωση των διεκδικήσεων της LGBTQI+ κοινότητας.

⁵ Οι εργασίες 15 και από 18 έως και 23 έχουν εκπονηθεί μετά τη μονιμοποίηση μου στη βαθμίδα του Επίκουρου Καθηγητή.

Κεφάλαια σε συλλογικούς τόμους

- 23. Sapountzis, A. & Xenitidou M. (2018). Citizenship, Social Injustice and the Quest for a Critical Social Psychology of Peace: Majority Greek and Immigrant Discourses on a New Migration Law in Greece. Στο S. Gibson (Επιμ.), Discourse, peace and conflict (σς. 223-242). Βερολίνο: Springer.**

Το κεφάλαιο αυτό εξετάζει ζητήματα πολιτειότητας από Έλληνες πλειονοτικούς και μετανάστες στην Ελλάδα, υπό το πρίσμα της Ψυχολογίας της Ειρήνης. Χρησιμοποιώντας την έννοια της «δομικής βίας» που εισήγαγε ο Galtung (1969), υποστηρίζεται ότι η μη απόδοση ιθαγένειας σε μετανάστες μπορεί να θεωρηθεί ως μια τέτοια περίπτωση. Οι συμμετέχοντες στην έρευνα ρωτήθηκαν είτε ατομικά είτε σε ομαδικές συνεντεύξεις σχετικά με ένα νέο νόμο για την ελληνική ιθαγένεια. Η ανάλυση των δεδομένων έγινε με τη χρήση των εργαλείων της Λογοψυχολογίας και έδειξε ότι οι συμμετέχοντες, τόσο οι Έλληνες πλειονοτικοί, όσο και οι μετανάστες, συχνά κατασκεύαζαν την έννοια της πολιτειότητας με όρους «ανήκειν», που απέρρεαν από μια ουσιοποιημένη εκδοχή της. Αυτό συχνά οδηγούσε σε ένα δίλημμα όπου οι συμμετέχοντες από την μια δεν ήθελαν να αποκλείσουν κάποιον από την πολιτειότητα (πράγμα για το οποίο θα μπορούσαν να κατηγορηθούν για ρατσισμό), ενώ από την άλλη ήθελαν να διατηρήσουν την ουσιοποιημένη αυτή έννοια. Το επιχείρημα αυτό μπορούσε να κινητοποιηθεί υπέρ αλλά και κατά της απόδοσης ιθαγένειας σε μετανάστες, και χρησιμοποιούνταν τόσο από Έλληνες γηγενείς, όσο και από μετανάστες. Επίσης αυτό που είχε ενδιαφέρον ήταν ο τρόπος που οι συμμετέχοντες τοποθετούνταν μέσα σε αυτό το δίλημμα, προσπαθώντας από τη μία να διαφοροποιήσουν τη επίσημη/κρατική εκδοχή της ιθαγένειας από την υποκειμενική και πιο ρευστή αίσθηση του «ανήκειν» σε ένα κράτος. Έτσι η επίσημη εκδοχή της ιθαγένειας μπορούσε να κατασκευαστεί ως συνθήκη που οδηγεί στην αίσθηση του ανήκειν, αλλά και το ανάποδο. Κατά τον τρόπο αυτό μπορούν να κατασκευαστούν ιεραρχίες ατόμων που «αξίζουν» ή «δεν αξίζουν» την ιθαγένεια.

Άρθρα Δημοσιευμένα σε Πρακτικά Επιστημονικών Συνεδρίων

- 24. Sapountzis, A. & Pantazis, P. (2006). The role of the notion of “national interest” in warranting political decisions. Πρακτικά συνεδρίου του δικτύου για τις ιστορίες ζωής και την βιογραφική προσέγγιση (Esrea: Life History and Biography Network), Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, 2- 5 Μαρτίου Βόλος.
<http://esrea2006.ece.uth.gr/downloads/sapountzis.doc>**

Μέσα στα πλαίσια της κοινωνικο-ψυχολογικής θεωρίας η έννοια του ομαδικού συμφέροντος έχει συχνά εκληφθεί ως η αιτία διομαδικών συγκρούσεων. Για τον Sherif (1966) οι διομαδικές συγκρούσεις λαμβάνουν χώρα γιατί κοινωνικές ομάδες ανταγωνίζονται για πόρους που είναι σε έλλειψη. Κατά συνέπεια η θεωρία του προβλέπει ότι σε διεθνές επίπεδο ο ανταγωνισμός για υλικά συμφέροντα όπως γη και πρώτες ύλες μπορεί να οδηγήσει σε διεθνείς συγκρούσεις. Από την άλλη πλευρά η θεωρία των Κοινωνικών Ταυτοτήτων και των Αυτο-Κατηγοριοποιήσεων υποστηρίζει ότι η κατηγοριοποίηση σε ομαδικό επίπεδο είναι από μόνη της ικανή να οδηγήσει στην ύπαρξη του ομαδικού συμφέροντος καθώς οι ομάδες προσπαθούν να διατηρήσουν μια θετική διαφοροποίηση από άλλες ομάδες που βρίσκονται στο ίδιο πλαίσιο. Για να γίνει αυτό εφικτό οι ομάδες ανταγωνίζονται μεταξύ τους αναφορικά με το κοινωνικό status ή *πρεστίτζ*. Επομένως απλά και μόνο η κατηγοριοποίηση σε εθνικό επίπεδο είναι ικανή συνθήκη να οδηγήσει στην πρόσληψη ενός κοινού εθνικού συμφέροντος. Το άρθρο αυτό αντίθετα με τις παραπάνω προσεγγίσεις που παρέχουν μια γενική θεώρηση της έννοιας του εθνικού συμφέροντος, προσπαθεί να εξετάσει το πως οι άνθρωποι χρησιμοποιούν την έννοια του εθνικού συμφέροντος ως ρητορικό εργαλείο στο λόγο τους με στόχο να υποστηρίξουν πολιτικές που εφάρμοσε το κόμμα στο οποίο ανήκουν ή να κατακρίνουν πολιτικές άλλων κομμάτων. Βρέθηκε ότι ακόμη και σε περιπτώσεις που κάποιοι από τους συμμετέχοντες αρνήθηκαν την ύπαρξη της έννοιας του «εθνικού συμφέροντος» σε άλλα σημεία της συνέντευξης τη χρησιμοποίησαν για να υποστηρίξουν τις πολιτικές που ακολούθησε το κόμμα τους. Αυτό καταδεικνύει όχι μόνο το πόσο ισχυρή είναι η εθνική ιδεολογία αλλά και τα διάφορα ιδεολογικά διλήμματα που παρουσιάζονται στην εκφορά του εθνικού λόγου (Billig et al, 1988).

- 25. Σαπουντζής, Α. (2007). Η χρήση της ελληνικής μετανάστευσης στο εξωτερικό στο λόγο για τους οικονομικούς μετανάστες στην Ελλάδα.**

**Πρακτικά Διημερίδας με θέμα: Εθνική Ταυτότητα και Ετερότητα:
Πολλαπλές Ταυτότητες στη Μετενεωτερική Εποχή, Τμήμα
Παιδαγωγικής και Φιλοσοφίας Α.Π.Θ., 18-19 Μαΐου Θεσσαλονίκη.
<http://edlitpened.web.auth.gr/diimerida.html>**

Η εργασία αυτή εξετάζει το πως Έλληνες πλειονοτικοί κατασκευάζουν την ελληνική εθνική ταυτότητα σε αντιδιαστολή με αυτή των μεταναστών. Συγκεκριμένα εξετάζει πως οι συμμετέχοντες αξιοποιούσαν ρητορικά τη διπλή εμπειρία της μετανάστευσης: από τη μία και ως μετανάστες οι ίδιοι, ή κάποιοι συγγενείς τους σε κάποια χώρα υποδοχής, και από την άλλη ως κάτοικοι μιας χώρας υποδοχής οικονομικών μεταναστών. Αυτή η διπλή εμπειρία της μετανάστευσης βρέθηκε ότι αποτελεί ένα αναπόσπαστο κομμάτι του «λόγου» για τη μετανάστευση στην Ελλάδα σήμερα, και αποτελεί ρητορική «πρώτη ύλη» τόσο στην κατασκευή του μετανάστη «άλλου», όσο και στην κατασκευή των σχέσεων των δύο ομάδων. Στην εργασία αυτή εξετάζεται το πώς η διπλή αυτή εμπειρία της μετανάστευσης χρησιμοποιήθηκε από τους συμμετέχοντες μέσα στο πλαίσιο μιας συνέντευξης για τη μετανάστευση στην Ελλάδα συχνά με δύο φαινομενικά αντίθετα στόχους. Με τη δημιουργία μιας «κοινής» ταυτότητας του μετανάστη Έλληνα και αλλοδαπού κάποιοι συμμετέχοντες υποστήριζαν την ισότιμη συμμετοχή τους στην Ελληνική κοινωνία, ενώ άλλοι μέσα από μια σύγκρισή των συνθηκών της μετανάστευσης που αντιμετώπισαν οι Έλληνες στις χώρες υποδοχής τους υποστήριζαν είτε τη λήψη μέτρων περιορισμού της μετανάστευσης ή των παροχών για τους μετανάστες στην Ελλάδα, προσπαθώντας να αποφύγουν το στίγμα του ρατσισμού.

26. Sapountzis, A., Pantazis, P. & Rotzokos, N. (2011). The “movement” for the army in Greece through the left-wing magazines of the 1980’s. 34^ο

Ετήσιο Συνέδριο της Διεθνούς Κοινότητας Πολιτικής Ψυχολογίας, “Cooperation and Human Societies: Towards a Multidisciplinary Social Psychology” που πραγματοποιήθηκε στο Πανεπιστήμιο Bigli, Κωνσταντινούπολη.

http://convention2.allacademic.com/one/ispp/ispp11/index.php?cmd=Download+Document&key=view_paper_file&file_index=1&pop_up=true&no_click_key=true&attachment_style=inline&PHPSESSID=82a2e8c68499cb182e89ef125b6143e3

Για μεγάλο χρονικό διάστημα το ζήτημα της ιδεολογίας παρέμενε μακριά από το πεδίο έρευνας της κοινωνικής και πολιτικής ψυχολογίας (Augoustinos 1999; Jost 2006). Αυτό μπορεί να οφείλεται σε δύο γεγονότα. Καταρχάς ερευνητές διαπίστωναν στις έρευνες τους ότι τα άτομα δε διαθέτουν ένα συνεκτικό σύνολο πολιτικών στάσεων, πράγμα που θα υποδείκνυε ότι είναι φορείς συγκεκριμένων ιδεολογιών (π.χ. Converse, 1964). Κατά δεύτερο λόγο μπορεί να οφείλεται στις μεθοδολογικές προτιμήσεις πολιτικών και κοινωνικών ψυχολόγων που προσκολλημένοι σε μια θετικιστική προσέγγιση δυσκολευόταν να εξετάσουν το ζήτημα της ιδεολογίας στις καθημερινές λεκτικές αλληλεπιδράσεις των ατόμων (Billig, 1987; Billig, 1995). Η «στροφή στο λόγο» στην κοινωνική ψυχολογία τα τελευταία 20-25 χρόνια αλλά και η εμφάνιση της Θεωρίας της Δικαιολόγησης του Συστήματος σηματοδοτούν δύο εξελίξεις που βάζουν το ζήτημα της ιδεολογίας στο επίκεντρο των φαινομένων που εξετάζουν. Στο άρθρο αυτό εξετάζεται το πως αρθρώνονται στο λόγο των ατόμων που αρθρογραφούν σε αριστερά περιοδικά για τη στράτευση της δεκαετίας του 80 τα διάφορα ζητήματα που απασχολούν τη στρατευμένη νεολαία, όπως τα δικαιώματα των φαντάρων, ο ρόλος του στρατού, οι αντιρρησίες συνείδησης κ.α. Οι διάφορες διαφωνίες αλλά και αντιφάσεις που μπορεί να παρουσιάζονται συζητούνται βάση των θεωριών της Δικαιολόγησης του Συστήματος και των Ιδεολογικών Διλημμάτων σε μια προσπάθεια να αξιολογηθούν οι δυνατότητες ερμηνείας των θεωριών αυτών. Στη βάση των διαφωνιών και αντιφάσεων βασικό ρόλο υποστηρίζεται ότι παίζει η αδυναμία της κομμουνιστικής ιδεολογίας από την οποία αντλούν τη ρητορική τους τα περιοδικά αυτά να απαντήσει επαρκώς στο «εθνικό ζήτημα».

Ερευνητικές Εκθέσεις

- 27. Πανταζής, Π., Σαπουντζής, Α., Μποζατζής, Ν., Φίγγου, Α., Γαρδικιώτης, Α., Λασκαρίδης, Γ., & Παπασταύρου, Δ. (2008). Μετανάστευση και Ελληνική εθνική ταυτότητα: μιλώντας για την Ελληνική εθνική ταυτότητα σε ένα κοινωνικό πλαίσιο μεταβολών. Ερευνητική έκθεση στα πλαίσια του ομώνυμου έργου.**

Τα τελευταία 15-20 χρόνια η ελληνική κοινωνία άλλαξε ριζικά τόσο με την ολοένα αυξανόμενη ενσωμάτωση της στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όσο και με την είσοδο

ενός μεγάλου αριθμού οικονομικών μεταναστών στη χώρα. Το κύριο μεταναστευτικό ρεύμα προερχόταν από την Αλβανία και την πρώην Σοβιετική Ένωση, όπου η κατάρρευση των κρατικών δομών οδήγησε μεγάλους πληθυσμούς στη μετανάστευση. Σχετικά σύγχρονα στοιχεία υπολογίζουν τον αριθμό των οικονομικών μεταναστών στο 1.15 εκατομμύρια με το 56% να είναι από την Αλβανία και γύρω στις 350.000 από τις πρώην Σοβιετικές Δημοκρατίες (Ι.ΜΕ.ΠΟ, 2004). Με την είσοδο των οικονομικών μεταναστών στην Ελλάδα το Ευρωβαρόμετρο κατέγραψε μία μεταστροφή στις στάσεις των Ελλήνων για τους «ξένους», με μία αύξηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας (Ευρωβαρόμετρο, Νοέμβριος 1989, σελ. 76 και Ευρωβαρόμετρο, Ιούνιος 1992, σελ. 64).

Πέρα από τα φαινόμενα αυτά, η ύπαρξη διαφορετικών εθνοτικών ομάδων στον Ελλαδικό χώρο είναι δυνατό να επιφέρει αλλαγές στον τρόπο που οι Έλληνες περιγράφουν την εθνική κατηγορία «Έλληνες», τον τρόπο δηλαδή που αυτοπροσδιορίζονται. Ορισμένες θεωρίες κοινωνικής ψυχολογίας υποστηρίζουν ότι ο τρόπος που αυτοπροσδιορίζεται μια κοινωνική ομάδα εξαρτάται άμεσα από τις υπόλοιπες κοινωνικές ομάδες με τις οποίες βρίσκεται στο ίδιο πλαίσιο (Oakes, Haslam & Turner, 1994; Turner, Oakes, Reicher & Wetherell, 1987). Το ίδιο υποστηρίζουν και οι θεωρίες του κοινωνικού συνδομισμού και της ανάλυσης λόγου (Billig, 1987; Edwards, 1997; Potter, 1996; Potter & Wetherell, 1987). Οι θεωρίες αυτές δίνουν έμφαση στο λόγο και πως οι διάφορες κατηγορίες και ταυτότητες χρησιμοποιούνται στην επιχειρηματολογία των ανθρώπων. Σύμφωνα με τις θεωρίες αυτές, οι διάφορες κατηγορίες που χρησιμοποιούμε δεν έχουν σταθερό νόημα, αλλά το νόημα τους και ο ορισμός τους εξαρτάται από το ρητορικό πλαίσιο μέσα στο οποίο αναπτύσσονται αλλά και από το τι προσπαθεί (ρητορικά) να επιτύχει ο ομιλών χρησιμοποιώντας τις κατηγορίες αυτές.

Το παρών ερευνητικό πρόγραμμα επιδίωξε να εξετάσει τον τρόπο με τον οποίο οι αλλαγές που έλαβαν χώρα στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια, και πιο συγκεκριμένα η είσοδος των μεταναστών στην Ελληνική κοινωνία αλλά και η ολοένα αυξανόμενη ενσωμάτωση της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση λαμβάνονται υπόψη στον τρόπο που αρθρώνεται η ελληνική εθνική ταυτότητα από τους Έλληνες πολίτες. Η έρευνα διενεργήθηκε στη Θεσσαλονίκη που αποτέλεσε ένα από τα αστικά κέντρα που δέχθηκαν μεγάλο μέρος των μεταναστών. Με την πρώτη συλλογή δεδομένων που έγινε με τη χρήση ανοικτών ημι-δομημένων ερωτηματολογίων επιχειρήθηκε να διαπιστωθεί ο τρόπος με τον οποίο κατασκευαζόταν η μετανάστευση ως φαινόμενο

που επηρεάζει τις τοπικές κοινωνίες (και την ελληνική κοινωνία γενικότερα) αλλά και ο μετανάστης «άλλος» σε αντιδιαστολή με τον «Έλληνα» ντόπιο. Επίσης μέρος των συνεντεύξεων αφορούσε την ευρωπαϊκή ενσωμάτωση της Ελλάδας και την κατασκευή Ελλάδας και Ευρώπης κατά αντιπαράβολη.

Από τα αποτελέσματα της έρευνας διαφάνηκε η σημασία του πλαισίου για την κατασκευή της ελληνικής εθνικής ταυτότητας. Έτσι όταν οι Έλληνες μιλούσαν για τους οικονομικούς μετανάστες απέφευγαν τη χρήση θετικών στερεοτύπων για τους εαυτούς τους που θα τους διαφοροποιούσαν από τους οικονομικούς μετανάστες, και όσες αρνητικές συμπεριφορές θεωρούνταν ότι τους χαρακτηρίζουν, αποδίδονταν σε κοινωνικές συνθήκες και όχι σε εγγενή χαρακτηριστικά. Αντίθετα η χρήση θετικών στερεοτύπων για τους Έλληνες ήταν πιο συχνή όταν μιλούσαν για τους Ευρωπαίους ενώ αρνητικά χαρακτηριστικά των Ευρωπαίων συχνά αποδίδονταν σε αιτίες όπως οι κλιματολογικές συνθήκες πράγμα που σήμαινε ότι οι συμμετέχοντες θεωρούσαν την αλλαγή των αρνητικών τους στερεοτύπων σχεδόν αδύνατη. Οι κατασκευές αυτές της ελληνικής εθνικής ταυτότητας αλλά και των «άλλων» φαινόταν να αντλούν από το ιστορικό και ιδεολογικό πλαίσιο όπου αναπτύχθηκε η ελληνική εθνική ταυτότητα. Η αμφίθυμη τοποθέτηση της Ελλάδας ανάμεσα σε Ανατολή και Δύση φαινόταν να παίζει ιδιαίτερο ρόλο στην κατασκευή των κατηγοριών «Έλληνας» και «Ευρωπαίος», ενώ σε σχέση με τους οικονομικούς μετανάστες η κατασκευή των κατηγοριών «Έλληνας» και «ξένος» φαινόταν να λαμβάνει υπόψη της τη νόρμα κατά της προκατάληψης, καθώς αρνητικά σχόλια κατά των μεταναστών έπρεπε να φανούν ότι διαθέτουν μια επαρκή και λογική αιτιολόγηση.

28. Ροτζώκος, Ν., Αγγελόπουλος, Γ., Πανταζής, Π., & Σαπουντζής, Α. (2008). Νεολαία και στρατός τη δεκαετία του 1980. Το «κίνημα για το στρατό». Ερευνητική έκθεση στα πλαίσια του ερευνητικού έργου «Νεολαία και Στρατός: Όψεις του κριτικού λόγου της νεολαίας απέναντι στη στρατιωτική θητεία (1981-1995)».

Στην εργασία αυτή διερευνάται το νεολαιίστικο «κίνημα για το στρατό», όπως αυτοπροσδιοριζόταν, που εμφανίστηκε στην Ελλάδα στις αρχές της δεκαετίας του 1980 ασκώντας κριτική στο ζήτημα του στρατού και της στρατιωτικής θητείας με έναν καινοφανή και ριζοσπαστικό για την εποχή τρόπο. Το νεολαιίστικο αυτό κίνημα

αποτελούσε ένα νέο για την Ελλάδα κοινωνικό φαινόμενο, καθώς αναπτύχθηκε παράλληλα με τα κινήματα της Νέας Αριστεράς, τα ευρύτερα και πολυποικίλα κινήματα αμφισβήτησης και κοινωνικής κριτικής της εποχής (αντιμιλιταριστικό, οικολογικό, ομοφυλοφίλων, φεμινιστικό κ.ά.).

Το «κίνημα για το στρατό» συνίστατο σε οργανωμένες μορφές συλλογικής παρέμβασης και δράσης στους κόλπους της στρατευμένης νεολαίας, που δημιουργήθηκαν με τη συντονισμένη πρωτοβουλία μορφωμένων και ριζοσπαστικά πολιτικοποιημένων στρατευμένων και πολιτών από τους χώρους της ευρύτερης Αριστεράς (μεταρρυθμιστικής και επαναστατικής) και διεκδικούσαν μια νέα σχέση της κοινωνίας με τον στρατιωτικό θεσμό, θεμελιωμένη στα δικαιώματα του ατόμου και του πολίτη. Οι εν λόγω μορφές παρέμβασης και δράσης ανέδειξαν και δημοσιοποίησαν ένα ζήτημα *ταμπού* για το ελληνικό κράτος: τα συγκεκριμένα και καθημερινά προβλήματα της στρατιωτικής θητείας (των συνθηκών διαβίωσης και ελευθερίας στα στρατόπεδα). Υιοθετώντας την οπτική της μαρξιστικής και μεταμαρξιστικής πολιτικής θεωρίας, κοινωνιολογίας, ψυχανάλυσης και κοινωνικής ψυχολογίας, οι οργανώσεις στρατιωτών και πολιτών που δημιουργούνταν στις πόλεις και τα στρατόπεδα άσκησαν δριμεία κριτική όχι μόνο στις ισχύουσες ρυθμίσεις της στρατιωτικής θητείας αλλά και στον ίδιο τον στρατιωτικό θεσμό: στο όνομα της υπεράσπισης των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων και ελευθεριών, αμφισβήτησαν του όρους οργάνωσης και λειτουργίας του, ακόμα και τις εθνοκεντρικές πηγές νομιμοποίησής του. Διεκδίκησαν επίσης με καινοτόμο τρόπο (μορφές αυτο-οργάνωσης και δικτυακής οργάνωσης των ίδιων των στρατευμένων) την καλύτερευση των συνθηκών ζωής στα στρατόπεδα και παράγαγαν έτσι μια ριζοσπαστική για την εποχή αντίληψη για τη στρατιωτική θητεία, και ακολούθως για το ρόλο του στρατού και τη σχέση του με την κοινωνία, που συνοψιζόταν στο σύνθημα: «οι φαντάροι είναι πολίτες με στολή».

Στην εργασία μας εξετάζονται οι κοινωνικές συνθήκες παραγωγής του κινήματος, τα ιδεολογικοπολιτικά και οργανωτικά χαρακτηριστικά του και η σχέση του με αντίστοιχες μορφές συλλογικής οργάνωσης και δράσης που συντελούνται την εποχή εκείνη σε πανευρωπαϊκό επίπεδο. Εντάσσουμε έτσι το κίνημα στις κοινωνικοπολιτικές και ιδεολογικές συνθήκες της εποχής και το συνδέουμε με ευρύτερες διεργασίες που κυοφορούνται στους χώρους της νεολαίας και των νέων κοινωνικών κινήματων. Θεωρούμε ότι τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της εποχής που εξετάζουμε είναι: α) η έντονη και μαζική πολιτική κινητοποίηση και συμμετοχή

που αντλεί τη δυναμική της από την πρώτη μεταπολιτευτική περίοδο· β) οι μεγάλες ατομικές και συλλογικές προσδοκίες που δημιούργησε η άνοδος του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία· γ) οι νέες κινηματικές μορφές συλλογικής δράσης που δημιουργούνταν στους χώρους της νεολαίας, καθώς επίσης και τα νέα διακυβεύματα από τον ραγδαίο πολιτικό εκδημοκρατισμό και τον πολιτισμικό εξευρωπαϊσμό της ελληνικής κοινωνίας.

Όπως υποστηρίζεται στην εργασία, η κυβερνητική αλλαγή του 1981 συνετέλεσε ασφαλώς στην εμφάνιση του κινήματος. Η συγκεκριμένη όμως κριτική που ασκείται στον στρατό (συνθήκες διαβίωσης, διάρκεια θητείας, το ζήτημα των αυτοκτονιών στον στρατό, τα δικαιώματα των στρατευμένων) αντανακλούσε βαθύτερες πολιτισμικές μεταβολές στους κόλπους της νεολαίας μετά την πρώτη μεταπολιτευτική περίοδο, που αφορούσαν τις ανάγκες, τις αξίες και τους όρους διαχείρισης της ζωής των νέων (καθημερινότητα, σεξουαλικότητα, εργασία και ελεύθερος χρόνος, μόρφωση και κοινωνική ανέλιξη) στο πλαίσιο μιας κοινωνίας που είχε σε μεγάλο βαθμό αποδεσμευτεί από τους αποκλεισμούς του παρελθόντος και εκσυγχρονιζόταν με ταχείς ρυθμούς. Την εποχή εκείνη άλλαζαν ριζικά τα αξιακά πρότυπα της ελληνικής κοινωνίας, το στυλ και οι προσδοκίες ζωής ιδιαίτερα των νέων ανθρώπων, μέσα σε συνθήκες αυξημένης κοινωνικής κινητικότητας, που προωθούσαν νέα κίνητρα ζωής και εγγυώντο την ατομική και συλλογική πρόοδο και ευημερία.

Επιπλέον, όπως υποστηρίζεται, ταυτόχρονα με την υπερπολιτικοποίηση που είχε δημιουργηθεί τα πρώτα χρόνια της μεταπολίτευσης, στις αρχές της δεκαετίας του 1980 άρχισαν να εμφανίζονται νέες μορφές κοινωνικής ένταξης, που έδιναν ιδιαίτερη έμφαση στην ατομικότητα, στα ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα, στον σεβασμό των ατομικών επιλογών ζωής, στις δυνατότητες και ευκαιρίες απρόσκοπτης ατομικής και κοινωνικής ανέλιξης μέσω της εκπαίδευσης και της εργασίας. Ακόμη, την ίδια εποχή, παραδοσιακές αξίες όπως η οικογένεια, η θρησκεία και το έθνος, συνδεδεμένες στη συλλογική μνήμη με το αυταρχικό καθεστώς του παρελθόντος (τη δικτατορία και γενικότερα το μετεμφυλιακό κράτος), είχαν αρχίσει να αμφισβητούνται, αφού και οι θεσμοί που τις ενσάρκωναν είχαν απωλέσει μεγάλο μέρος της καταναγκαστικής και συμβολικής τους δύναμης. Αυτήν την κρίση των παραδοσιακών αξιών και σταθερών, μέσα σε συνθήκες γενικευμένης ελευθερίας και αυξημένων προσδοκιών, θεωρούμε ότι εξέφραζε το νεολαιίστικο κίνημα για τον

στρατό, με τη ριζοσπαστική κριτική του στις ρυθμίσεις της στρατιωτικής θητείας και των όρων διαβίωσης των ανθρώπων στα στρατόπεδα. Γι' αυτόν τον λόγο συνδέθηκε εξ αρχής με τα κινήματα κοινωνικής κριτικής που εμφανίζονταν στην Ελλάδα τη δεκαετία του 1980 (οικολογικό, ομοφυλοφίλων, φεμινιστικό κ. ά). Όπως αναλύεται στην εργασία, κοινός παρονομαστής όλων αυτών των κινήματων ήταν η κριτική στις κυρίαρχες αξίες της «ιεραρχίας», της «ομοιομορφίας», της «πειθαρχίας», της «τιμωρίας» και της «συμμόρφωσης», καθώς επίσης και η κριτική στον επίσημο, τον θεσμοκεντρικό πολιτικό λόγο (συμπεριλαμβανομένης και της Αριστεράς), που θεωρείτο ότι υποβάθμιζε και περιθωριοποιούσε τις εναλλακτικές απόψεις και πρακτικές.

Γ. Αναγνώριση του Έργου- Ετεροαναφορές

Πηγή: Google scholar.

Στη διδακτορική διατριβή: 1 ετεροαναφορά.

Στην εργασία 2: 6 ετεροαναφορές.

Στην εργασία 3: 37 ετεροαναφορές

Στην εργασία 4: 42 ετεροαναφορές

Στην εργασία 5: 32 ετεροαναφορές.

Στην εργασία 6: 12 ετεροαναφορά.

Στην εργασία 7: 88 ετεροαναφορές.

Στην εργασία 11: 4 ετεροαναφορές.

Στην εργασία 13: 5 ετεροαναφορές.

Στην εργασία 14: 1 ετεροαναφορά.

Στην εργασία 15: 13 ετεροαναφορές.

Στην εργασία 16: 5 ετεροαναφορές.

Στην εργασία 17: 6 ετεροαναφορές.

Στην εργασία 18: 7 ετεροαναφορές.

Στην εργασία 20: 1 ετεροαναφορα.